

Rechtskundig Weekblad

Vereniging zonder winstgevend doel

Verschijnt elke Zondag

Abonnementsprijs : 400 fr. per jaar.

Postcheckrekening Nr 3185.22

Beheer en Redactie : Mr. René VICTOR, Justitiestraat, 21, Antwerpen

PARALLEL VAN DE RECHTERS EN DE ADVOCATEN(*)

In zijn overbekend toneelstuk : « La Folle de Chailot », laat Giraudoux op een gegeven ogenblik door een van zijn personages zeggen, dat ieder beschuldigde het recht heeft zich te verdedigen en dat God zelf, reeds vóór de zondvloed, aan Noë de toelating gaf om als advocaat op te treden voor het mensdom, dat hij wilde bestraffen.

De arme Noë was, volgens Giraudoux, een stamelaar en vermoedelijk daardoor heeft hij in die zo belangrijke zaak het pleit verloren (1).

Steeds heb ik gemeend dat alleen de rechters zo oud waren als de wereld, maar de geschiedenis van Noë schijnt er op te wijzen dat ook de advocaten op zeer oude adelsbrieven kunnen bogen.

Ik voel echter geen de minste lust om met mijn vergelijking van rechters en advocaten tot aan de zondvloed op te klimmen en verkies mij uitsluitend bezig te houden met de parallel van beide functies, zoals die sedert onze onafhankelijkheid bijna ongewijzigd bestaan hebben.

Hoe gaarne ik de vergelijking ook zou uitgebreid hebben tot de magistraten van het parket en zelfs tot de pleitbezorgers of de griffiers, gebrek aan tijd noopt mij haar streng te beperken tot de advocaten en de zittende magistratuur in het algemeen.

Laten we om te beginnen terloops herinneren aan de voornaamste voorwaarden, die tot het bekleden van beide functies vereist zijn :

Eerst en vooral : het diploma van doctor in de rechten.

Al dadelijk valt het op, dat de toekomstige advocaten en rechters nog vóór hun loopbaan een aanvang neemt, vijf jaar lang, op de universiteitsbanken, zij aan zij, de lange weg moeten afleggen, die loopt langs de wijsbegeerte en letteren over de candidatuur naar de doctoraten in de rechten.

Zodra hij het waardevol en overigens onontbeerlijk diploma veroverd heeft, kan de jonge doctor in de rechten op elke leeftijd zijn inschrijving op de tabel van de orde der advocaten, of ten minste op de lijst der stagiaires aanvragen.

Degene die zich tot de advocatuur bestemt, heeft

hier een kleine voorsprong op de rechter, want om rechter of raadsheer te worden moet men dertig jaar oud zijn en niemand kan voorzitter of ondervoorzitter van een Rechtbank zijn of hij moet ten minste de leeftijd van twee en dertig achter de rug hebben.

Heeft de jonge doctor in de rechten de ambitie voorzitter van het Hof van Beroep te worden, dan zal hij moeten wachten tot hij 35 jaar oud is en hij zal maar waardig geoordeeld worden plaats te nemen in de zetels van het Hof van Verbreking, nadat hij veertig lentes heeft zien voorbij gaan... en iedereen weet dat deze getallen een strikt minimum zijn.

Vooraleer op de rol der advocaten ingeschreven te worden, in welke balie het ook zij, moet de doctor in de rechten drie jaar stage verrichten.

Gedurende de stage mogen de jonge advocaten echter pleiten, de hun toevertrouwde zaken verdedigen en evenals hun oudere collega's rechtskundige bijstand onder al zijn vormen verlenen.

De rechterlijke macht kent geen stage.

Men moet niet noodzakelijk enkele jaren plaatsvervangend rechter zijn om een plaats in de magistratuur te kunnen bekleden.

Nochtans kan men, gewapend met de titel van doctor in de rechten, zelfs indien men de leeftijd heeft, niet dadelijk tot rechter benoemd worden.

Om een plaats te kunnen postuleren moet de toekomstige rechter eerst :

— ofwel gedurende twee jaar het beroep van advocaat uitgeoefend hebben;

— ofwel gedurende dezelfde tijd een andere rechterlijke functie vervuld of het recht aan een rijksuniversiteit gedoceerd hebben.

Om voorzitter van het Hof van Beroep of van een Rechtbank te zijn moet de candidaat vijf jaar praktijk hebben.

De hoogste trap van de hiërarchie — het Hof van Verbreking — kan hij maar bereiken na actief de rechtswetenschap gedurende 10 jaar beoefend te hebben (2).

De vrederechters leven nog altijd onder het verouderde stelsel van het Napoleontisch tijdvak : geen verplichtende rechtspraktijk, doch men neemt aan dat de wet van 1 juli 1948, waarbij de minimumleeftijd van de magistraten op dertig jaar bepaald werd, ook op hen van toepassing is.

(*) Rede uitgesproken op de plechtige openingsvergadering van de Conferentie der Jonge Balie te Hasselt de 27e November 1956.

Ten gevolge van de geweldige uitbreiding die de bevoegdheid van de vrederechters de laatste vijf en twintig jaar gekend heeft, stelde het Studiecentrum voor de Hervorming van de Staat reeds in 1937, een leeftijd voor van niet minder dan 35 jaar en ten minste acht jaar rechtspraktijk, hetzij meer dan voor de voorzitter van het Hof van Beroep (3).

Tot heden werden die voorstellen nog niet tot wet verheven.

De wet voorziet bij de aanvang van beide functies het afleggen van een eed, waarvan de bewoordingen merkbaar verschillen.

De rechter zweert getrouwheid aan de Koning, gehoorzaamheid aan de Grondwet en aan de wetten van het Belgisch Volk.

Voor de toekomstige advocaat is dit niet voldoende.

Napoléon Bonaparte droeg de advocaten niet in zijn hart. « Je veux, » schreef hij aan Cambacérès, « qu'on puisse couper la langue à un avocat, qui s'en servirait contre le gouvernement » (4).

De Franse omwenteling was nog maar weinige jaren voorbij. De meeste advocaten waren geestdriftige aanhangers van de omwenteling geweest en vele onder hen lieten hun hoofd op het schavot. Men denke slechts aan Danton en Robespierre.

Wel werd in de *préambule* van het decreet van 1810 een schitterende hulde aan « het beroep » van advocaat gebracht... maar de advocaten zelf... die waren niet te betrouwen en gevaarlijk.

Zo komt het dat de advocaat niet alleen, zoals de magistraat, getrouwheid belooft aan de Koning, maar dat hij ook onder eed moet verklaren: « niets te zullen zeggen of ruchtbaar te maken, dat strijdig is met de wetten, de verordeningen, de goede zeden, de veiligheid van de Staat en de openbare rust. »

En alsof dit alles nog niet volstond om hem onschadelijk te maken, eindigt de eed met de volgende plechtige belofte:

« Ik zweer nooit de eerbied uit het oog te verliezen aan de rechtbanken en aan de openbare overheden verschuldigd, als raadsman of verdediger in geen zaak op te treden welke ik in eer en geweten niet rechtvaardig zou menen te zijn. »

Ik durf U verzekeren dat toen ik, lange jaren geleden, in de statige eerste kamer van het Hof van Beroep voor de gestrenge eerste-voorzitter de eed aflegde, en voor het eerst in de zwarte toga gehuld was, ik bij het aanhoren van die eedformule het gevoel had, dat een dwangbuis om mijn toen nog jonge schouders geworpen werd, waaronder ik gans het leven zou moeten gebukt gaan.

Laten we terloops ook nog vermelden dat niemand in ons land rechter of advocaat kan worden, of hij moet Belg zijn.

Voor de magistraat staat het nergens uitdrukkelijk geschreven, maar het spruit voort uit artikel 6 van de Grondwet.

Voor de advocaten is het niet altijd zo geweest.

De wet van 25 oktober 1919 stelde definitief de hoedanigheid van Belg als onontbeerlijke vereiste om lid van de balie te worden.

Vroeger waren de functies van advocaat en magistraat streng voorbehouden aan de vertegenwoordigers van het sterke geslacht.

De tijden zijn echter veranderd.

Sedert enkele jaren zijn balie en magistratuur toegankelijk voor de vrouwelijke doctoressen in de rechten.

Reeds in 1922 (wet van 27 april 1922) heeft de balie

voor de invasie van wachtende jonge en oudere vrouwelijke discipelen van Cujas gekapituleerd.

* * *

Bij de magistratuur ging het niet zo vlug en niet zo gemakkelijk. De magistratuur heeft lange tijd weerstand geboden vooraleer degenen, waarvan sommigen tot de schoonste sieraden van de schepping behoren, in haar schoot op te nemen.

Het verzet was vinnig en soms geestig. Ik denk o.m. aan de scherpe, met sarcasme doorspekte mercuriale van advocaat-generaal Delwaide.

Die hoge magistraat deinsde er niet voor terug aan de vrouwen te verwijten: hun gebrek aan logica, aan sereniteit en prestige, de « *damnée coquetterie des femmes* » ten opzichte van de mannelijke collega's, — kortom, hun ongeschiktheid om het rechtersambt te vervullen.

Hij wees op de mogelijkheid van sentimentele conflicten en uitbarstingen van jaloersheid, zelfs op de terechtzitting, « *tandis que la juge manie machinalement dans son émotion sa houppette et son rouge.* »

Het publiek zou de rechtbanken, waarin vrouwen zetelen, bestempelen als « *tribunaux d'opérette* ». Men mocht het geen middel aan de hand doen « *de chercher la femme* » ook in gerechtszaken (5).

Dit alles heeft helaas niet mogen baten.

Ondanks een hardnekkige verdediging, maar dank zij anderszijds de medehulp — ik zei bijna medeplichtigheid — van bereidwillige volksvertegenwoordigers en senatoren, werden in het jaar 1948 de poorten van de stevige burcht der magistratuur voor de vrouwelijke « *togatae* » wijd opengesteld.

Ik zeg wijd opengesteld, want het gold hier geen eerste stap, geen bescheiden verovering om een eerste voet in huis te krijgen, maar een totale overwinning.

De vrouw kan sindsdien, zowel als de man, en natuurlijk mits de nodige voorspraak en protectie, advocaat zijn, lid van de tuchtraad, stafhouder, substituut, referendaris, rechter en zelfs eerste-voorzitter van het Hof van Verbreking.

Er werd slechts één kleine rem voorzien om de opgang ietwat in toom te houden: de echtelijke machtiging.

Men heeft de echtgenoot die kleine voldoening willen gunnen, voldoening van korte duur weliswaar, vermits de wet van 21 februari 1948 bepaalt, dat de toestemming, eenmaal gegeven, niet kan herroepen worden, zodat aan de rechters zelfs de hoop wordt ontnomen zich, door het aanwakkeren van een echtelijke twist, een hinderende vrouwelijke collega kwijt te geraken (6).

Zowel dus in de magistratuur als in de balie is thans de overwinning van het « *feminisme* » volledig op gans de lijn.

De gelijkschakeling is totaal, zelfs op taalkundig gebied.

Niemand denkt er aan een vrouwelijke advocate aan te spreken als « *Waarde Meesteres* » en minder nog als « *Chère Maitresse* ».

Omgekeerd zal wellicht geen enkel advocaat zijn pleidooi beginnen met « *Mevrouw de Rechters* », evenmin als men zal spreken van « *Raadsdames* » in het Hof van Beroep.

Mogen al degenen, die om al deze successen het hart in zijn, gedenken, dat « *Vrouw Justitia* » en zelfs de balans-dragende Themis vanouds afgebeeld worden onder de zoete gedaante van een geblinddoekte vrouw.

Het lijkt wel overbodig op te merken, dat benevens de reeds genoemde wettelijke voorwaarden, de kandi-

daten zekere hoedanigheden en karaktereigenschappen moeten bezitten om als advocaat of rechter ingeschreven of benoemd te worden.

Bedoeld worden hier zekere vereisten van eerbaarheid, waardigheid, rechtschapenheid en daarenboven, vooral voor de toekomstige rechters, van bekwaamheid, geestesrijpheid en ervaring van mensen en zaken.

Er bestaan daaromtrent geen bindende wettelijke voorschriften, maar degenen die tot de inschrijving of tot de benoeming moeten overgaan, zijn gehouden zich voorafgaandelijk te vergewissen of die vereisten in voldoende mate vervuld zijn.

Maar laten we bij dit alles niet langer blijven stilstaan, ten einde door te dringen tot de kern van ons onderwerp en onze volledige aandacht te schenken aan de eigenschappen van de beide functies, aan hetgeen ze onderscheidt en aan hetgeen ze gemeen hebben.

Ik meen dat we daarvan een tamelijk volledig beeld zullen bekomen, door achtereenvolgens te onderzoeken: wat een rechter en een advocaat is, welk verschil er bestaat in het wezen van hun ambt, hun verantwoordelijkheid, de onverenigbaarheden, hun onafhankelijkheid en vrijheid, hun optreden op de terechtzitting, hoe ze staan tegenover elkaar, welke de kleine kanten zijn van hun beroep, hoe ze door de openbare opinie beoordeeld worden en welke hun taak is in de heden-daagse maatschappij.

* * *

De auteurs zijn het niet eens over de definitie, die van het woord advocaat dient gegeven.

In de Middeleeuwen noemde men hem beurtelings prolocutor, voorspreker of taalman, om voor de gedingvergadering « tale te spreken » en daar zijn kennis van het materieel en het formeel recht van stad, dorp of streek, dat de rechtsonderhorigen meestal niet kenden, te doen gelden (7).

Toen het latijn nog de taal van de klerken was, placht men van de advocaten te zeggen dat zij degenen waren:

« qui juris nodos et legum aenigmata solvunt, »
die de knopen van het recht en de raadsels van de wetten oplossen.

Maar die omschrijving, die trouwens al te puzzelachtig aandoet, is zowel op de rechters als op de advocaten van toepassing en het zou ook al beter zijn te zeggen, dat ze die knopen trachten op te lossen, want dikwijls zal hun optreden geen ander resultaat hebben dan de knoop nog meer toe te halen.

Dichter bij ons schrijft Tony Bergmann, die zelf advocaat was, in zijn klassiek geworden boek « Ernest Staes », dat naar het oordeel van sommigen: « een advocaat... is een man van aanzien en gewicht, die in de stad een prachtig huis bewoont, op het land een mooi buitengoed bezit; een man, die 's morgens spreekt op de rechtbank, 's namiddags in de tweede Kamer en 's avonds in de eerste salons, en wiens woord overal als een godspreek wordt aangehoord ». En hij besluit met te zeggen: « De advocatenstiel leidt tot alles... »

Waarop een meerderheid van andere stemmen, steeds volgens dezelfde auteur antwoordt: « Ja, zelfs naar het gasthuis ».

En alsof advocaat Bergmann zich er van bewust was, dat zijn definitie een mislukking was, vervolgt hij: « De advocaat is een wezen dat pleit, alhoewel er velen zijn die nooit pleiten. De advocaat is een mens die raad geeft, alhoewel er velen zijn die nooit iemand raad geven en die met zich zelf geen raad weten. » (8).

Zo schijnt het dus geweest te zijn omstreeks de jaren 1870-1875, ten minste in de literatuur.

Gaan wij te rade bij mensen die dichter bij ons staan

en zich uitsluitend op het professioneel standpunt plaatsen, dan vinden we definities met de vleet.

Een van de beste lijkt me deze die door een Nederlands jurist niet zo lang geleden ietwat professoraal gegeven werd. « De advocaat » zegt hij, is « een der rechten kundige, die zijn beroep maakt van het op verzoek verstrekken van raad en voorlichting — op elk met recht in aanraking komend gebied (adviseren) — en van het verlenen van rechtskundige bijstand, schriftelijk of mondeling, in rechtsgedingen ».

Die bepaling is ongetwijfeld formeel juist.

Ze omvat al de handelingen, die het verlenen van juridische bijstand uitmaken en tot de uitoefening van het beroep behoren, zoals de raadgeving — de consultatie — het uitwerken van overeenkomsten en andere juridische akten — het innen van allerhande schuld-vorderingen — de verzoening — het pleidooi en de verdediging onder al haar vormen — de vertegenwoordiging van de partijen voor de rechtsmachten — het mandaat « ad litem » — en de arbitrage.

Nochtans is die professioneel zakelijke definitie toch nog onvolledig.

Om advocaat te zijn volstaat het niet juridische bijstand te verlenen, men moet deel uitmaken van de orde en ingeschreven zijn op de tabel van de orde of op de lijst van de stagiaires.

Niemand mag in ons land de titel van advocaat dragen zonder lid te zijn van de balie en zich te onderwerpen aan haar beroepstucht, zoals die wettelijk is ingericht.

Daarenboven bestaat er naast de zakelijke kant van het beroep een zedelijk en sociaal aspect dat met het oog op de parallel van uitzonderlijk belang is, omdat juist daar een aanknopingspunt met het ambt van de rechter te vinden is.

Dit bijzonder aspect komt goed tot uiting bij Mr. Jacques Isorni, die in een nabij verleden de aandacht van de rechtskundige wereld als verdediger en rehabilitator van Maarschalk Pétain op zich gevestigd heeft.

Hij omschrijft de taak van de advocaat als volgt: (ik resumeer) het dienen van mens en recht in vrijheid en onafhankelijkheid (10).

Deze omschrijving situeert het beroep op een meer verheven plan, waar het dit van de rechter het meest nabij komt.

Vrijheid en onafhankelijkheid: twee onafscheidelijke begrippen waarop we zullen terugkomen.

Maar laten we eerst ons zoeklicht even richten op de rechter.

Indien we de meeste encyclopediën mogen geloven is de rechter een persoon, aan wie de functie opgedragen is, in naam van de soevereine macht recht te spreken.

Dit is ongetwijfeld een korte en duidelijke bepaling, ze is zelfs al te kort.

Ze lijdt aan dezelfde gebreken als de formeel juiste definitie van de advocaat (11).

Om rechter te zijn volstaat het niet recht te spreken; de rechter, waarover wij het hier hebben, is de rechtsprekende persoon, die behoort tot de rechterlijke orde, zoals deze bij de wet van 18 juni 1869 ingericht is, evenals de raadsman om advocaat te zijn tot de orde der advocaten moet behoren.

Daarenboven volstaat het niet te beweren dat de rechter in naam van de soevereine macht recht spreekt.

De aandacht dient er bijzonder op gevestigd, dat de rechter zelf met een deel van de soevereine macht bekleed is en dat hij in de uitoefening van zijn ambt vrij en volledig onafhankelijk is ten opzichte van elke

andere macht, ook van de staatsmacht, voor zover deze in handen is van andere gezagdragers.

De Minister van Justitie is niet meer, zoals onder het Frans bewind, *le Grand Juge*.

Die verregaande onafhankelijkheid is een van de voornaamste kenmerken, die de magistraat met de advocaat gemeen heeft.

Wanneer we de aldus omschreven begrippen advocaat en rechter nader ontleden, treft ons zowel wat betreft het wezen zelf van het beroep als de uitoefening ervan, een grote gelijkenis en tevens een diepgaand verschil.

Een diepgaand verschil vooreerst omdat alleen de rechter tot taak heeft recht te spreken.

Een grote gelijkenis tevens omdat een aanzienlijk deel van hun werkzaamheden zich afspeelt op hetzelfde terrein.

Beiden staan totaal in dienst van het recht en van de gerechtigheid. Ieder advocaat, die een verheven opvatting heeft van zijn beroep, moet zich inspannen om de rechter bij het « *jus dicere* » behulpzaam te zijn.

Het doel dat bij de rechtsbedeling ieder rechter en ook ieder advocaat, zijn naam waardig, moet nastreven is, het recht tussen de enkelingen onderling, of tussen groepen van enkelingen en soms ook tussen hen en de maatschappij te doen heersen en aldus rust en vrede in de samenleving te bevorderen.

Hetgeen niet belet dat de middelen, aangewend om dit gemeenschappelijk doel te bereiken, grondig kunnen verschillen, evenals de opvattingen zelf, die men er omtrent deze begrippen kan op nahouden.

Het spreekt vanzelf dat b.v. in strafzaken de rechter die tot taak heeft de gestoorde rechtsorde te herstellen meer het algemeen belang op het oog heeft dan de advocaat van de verdediging, die voor de belangen van de verdachte enkeling moet opkomen, hoewel de rechter die belangen niet zal voorbij zien, al ware het maar om te verhinderen dat de enkeling niet ten onrechte of te zwaar zou gestraft worden.

* * *

Ofschoon rechters en advocaten met hetzelfde algemeen doel voor ogen op hetzelfde terrein optreden, bestaat er een essentieel verschil in het wezen zelf van hun beroepen.

Dit essentieel verschil is, dat de rechter bekleed is met een openbare functie, dat hij een orgaan is van de staat, terwijl de advocaat, in tegenstrijd met andere medewerkers van het gerecht zoals de pleitbezorgers of deurwaarders, met geen enkel officieel ambt bekleed is.

De rechterlijke macht is soeverein. De rechter heeft een deel van het « *imperium* » rechtstreeks in handen... en door *imperium* bedoelen we de openbare macht in de ruimste betekenis van het woord.

Deze karaktertrek staat nauw in verband met de onafhankelijkheid, waarover we reeds gesproken hebben.

Ieder magistraat is niet alleen een orgaan van de Staat, maar bij de uitoefening van zijn ambt, heeft hij rechtstreeks, zonder tussenpersoon, een deel van het staatsgezag in handen.

Op dit gebied kan hij vergeleken worden met de parlementsleden, doch met dit overwicht op hen, dat hij onafzetbaar is en dat zijn gezag zich niet beperkt tot het collectief uitbrengen van een *votum*, doch zich rechtstreeks uitstrekt tot en over ieder burger, binnen de sfeer van zijn bevoegdheid.

De advocaat is geen drager van het staatsgezag en vervult zelfs geen openbare functie. Hij oefent slechts

een vrij beroep uit, dat wettelijk gereguleerd en in zekere mate beschermd is.

In de uitoefening van dit beroep is hij volgens de enen met zijn cliënt verbonden door een contract *sui generis*, volgens de anderen, door een dienstcontract.

Het kan zelfs voorkomen dat de advocaat als mandataris, als gevolmachtigde van zijn cliënt optreedt.

Dit zal het geval zijn, wanneer hij een vonnis, dat hij bekomen heeft, in naam van zijn cliënt doet uitvoeren.

In sommige gevallen eist de wet zelf een uitdrukkelijk mandaat, b.v. indien de advocaat, namens zijn cliënt een bekentenis aflegt, een eis inwilligt of verbintenissen aangaat.

Het zogezegde mandaat « *ad litem* », dat aan de advocaat de bevoegdheid verleent om een zaak in te leiden en te pleiten en al te doen wat tot het professioneel domein behoort is geen gewoon mandaat, doch volgens de meeste auteurs een « contract *sui generis* » (12).

De rechter is door geen enkel contract gebonden, noch ten opzichte van de partijen, noch ten opzichte van wie het ook zij.

Hij is de mandataris van niemand, ook niet van de Staat of van de regering. Voor een gehoor van juristen behoeft dit wel geen verder betoog.

Dat er hier van mandaat gesproken wordt moet nochtans niet doen glimlachen. Men denke slechts aan de scheidsrechters, die soms voor de partijen bindende vonnissen vellen en wier ambt een gemengd karakter vertoont, deels mandaat en deels openbare functie.

* * *

Uit het diepgaand verschil in de functie zelf volgt natuurlijk ook een merkbaar verschil wat betreft de verantwoordelijkheid.

De advocaat, ook wanneer hij optreedt als gewoon raadsman of wanneer hij handelt als mandataris *ad litem*, *ontsnapt* niet noodzakelijk aan de burgerlijke verantwoordelijkheid.

Er werd b.v. gevonnist dat de advocaat zijn cliënt moet vergoeden voor de tegen hem uitgesproken veroordelingen, wanneer hij in een verzoekschrift ten onrechte gezegd heeft « dat de verweerster de wens te kennen gegeven heeft een deel van haar actief te doen verdwijnen » en wanneer de cliënt de bewoordingen van het verzoekschrift niet gedictieerd heeft.

Indien de advocaat handelt ingevolge een mandaat, is hij verantwoordelijk zoals een gewoon mandataris.

Zo zal hij verantwoordelijk zijn voor de gevolgen van zijn fout, wanneer hij het mandaat aanvaardt beroep in te slaan en de wettelijke termijnen laat verstrijken.

Men neemt aan dat hij niet verantwoordelijk is voor de verstrekte raad, tenzij bij grove vergissingen, die met bedrog gelijk staan (13).

Voor de rechter bestaat er quasi geen verantwoordelijkheid tegenover de pleitende partijen. Er is wel de mogelijkheid van beroep, tegen de vonnissen die niet in laatste aanleg geveld zijn en tegen de andere, in bepaalde gevallen, voorziening in verbreking.

Ik weet wel dat het wetboek van burgerlijke rechtspleging een bijzondere procedure voorziet, het verhaal op de rechter, « *la prise à partie* ».

Die gans uitzonderlijke rechtspleging is maar toegelaten :

a) indien tijdens het onderzoek of het vonnis, arglist, bedrog of knevelarij zou gepleegd zijn;

b) wanneer het vonnis tegen de rechter uitdrukkelijk door de wet uitgesproken wordt;

c) indien de rechter weigert recht te spreken;
d) of ook wanneer de wet de rechter op straffe van schadevergoeding verantwoordelijk verklaart.

Zo kan luidens artikel 928 W.B.R. het lichten van zegels binnen de drie dagen na het overlijden of na de plaatsing van de zegels, aanleiding geven tot schadevergoeding ten laste van degene die de lichting vordert maar ook tegen de rechter die de zegels licht.

Verhaal op de rechter kan b.v. ook ingesteld worden tegen de onderzoeksrechter, omdat de wet het voorziet, wanneer hij een aanhoudingsmandaat aflevert zonder de wettelijke vormen in acht te nemen (artikel 112 Sv.).

Het « verhaal tegen de rechter » is zeer ingewikkeld, het is weinig gekend en wordt zelden of nooit toegepast, hetgeen er tevens misschien op wijst dat de meeste landgenoten over hun rechters niet te klagen hebben.

* * *

Er bestaat ook een groot verschil tussen rechters en advocaten wat betreft de onverenigbaarheden.

De rechter mag gemeenteraadslid zijn, maar geen burgemeester of schepen, geen minister, lid van de bestendige deputatie of provinciaal raadslid. Hij kan niet tegelijk rechter zijn en als volksvertegenwoordiger in Kamer of Senaat een zetel bekleden.

De advocaat daarentegen mag tegelijk lid zijn van de balie, en om het even welk politiek mandaat vervullen. Zijn voorsprong op de magistratuur is hier zo ver doorgedreven dat hij zelfs verscheidene van die politieke functies mag cumuleren. Zo zien we niet zelden dat advocaten met een drukke praktijk lid zijn van de Bestendige Deputatie, soms ook minister worden en tegelijk dan nog als burgemeester aan het hoofd staan van belangrijke gemeenten.

Wanneer men op dit punt de twee groepen nuchter vergelijkt schijnt de eer, die de magistratuur geniet deel uit te maken van een der drie staatsmachten, duur betaald en niet evenredig aan de voordelen of mogelijkheden waaraan hij dient te verzaken.

Vergeeten wij daarbij niet dat de magistratuur niet mag pleiten, ook niet voor rechtscolleges van een ander rechtsgebied, tenzij wanneer het gaat om de verdediging van zijn eigen belangen of die van zijn echtgenote, bloed- of aanverwanten in rechtstreekse lijn en van de minderjarigen, waarvan hij de voogd is.

Daarentegen mag de advocaat wel te gelijk advocaat en plaatsvervangend rechter zijn, en niets belet dat hij door een rechtbank, waar hij even te voren gepleit heeft, als rechter geassumeerd wordt.

De advocaat mag ook deel nemen aan het beheer van handelsvennootschappen (14).

De rechter mag dit niet. Bij uitzondering kan hij door de Koning gemachtigd worden om aan het toezicht op vennootschappen of nijverheidsinstellingen deel te nemen of om een mandaat van commissaris in een handelsvennootschap uit te oefenen.

Het enige waar ze ongeveer op dezelfde voet staan is dat zij geen handel mogen drijven. Ze mogen ook geen notaris zijn, deurwaarder of griffier, geen bezoldigd ambt van de administratieve orde aanvaarden, behalve voor de advocaten, dit van minister, burgemeester, schepen, assessor in de Raad van State en voorzitter, griffier of lid van de werkrechtshraden in eerste aanleg of in beroep.

Ik zwijg over enkele andere bijkomende onverenigbaarheden, maar mag toch niet de onverenigbaarheden van familiale aard voorbijgaan.

De rechter mag, op straffe van tuchtsanctie, niet zetelen wanneer hij bloed- of aanverwant is van de

advocaat (pleitbezorger of mandataris) van een der partijen, in rechte lijn of in zijdelingse lijn tot in de tweede graad.

Vader en zoon of schoonzoon, en sedert het beroep voor de vrouwen toegankelijk is, vader en dochter of schoondochter, broeders en zusters, neven en nichten en ooms en tantes mogen niet te gelijk in dezelfde zaak als rechter zetelen.

Vader-advocaat en zoon of dochter-advocaat mogen echter wel in dezelfde zaak als raadsman pleiten en ze mogen dit zelfs als tegenstrevers. Hetgeen aan Pierre Malan toelaat te zeggen, sprekend over een familie van Bordelese advocaten en pleitbezorgers: «... qu'un plaideur ignorant frappât à l'une de ces portes, il était aussitôt happé, joué, tordu. On se le renvoyait de cher maître à cher confrère, et de beaufrère à cousin. Un procès n'était jamais définitivement perdu » (15).

* * *

Naast het diepgaand verschil in het wezen zelf van de functies van rechter en advocaat, bestaan er verscheidene punten van gelijkenis.

In principe zijn zowel de advocaten als de magistraten vrij en onafhankelijk in de uitoefening van hun beroep.

Artikel 37 van het Decreet van 14 december 1810 luidt als volgt: « Les avocats exerceront librement leur ministère pour la défense de la justice et de la vérité ».

En opdat die vrijheid geen ijdel woord zou zijn, bepaalt artikel 452 van het strafwetboek: « Geven tot geen stravervolgving aanleiding, de ter rechtbank gesproken woorden of overgelegde geschriften, wanneer die woorden of die geschriften op de zaak of op de partijen betrekking hebben ».

Dit betekent echter niet dat de vrijheid zou mogen misbruikt worden.

Een eerste sanctie daartegen voorziet het reeds genoemd artikel 452 laatste lid: aantijgingen of beledigingen aan de zaak of aan de partijen vreemd, kunnen aanleiding geven hetzij tot strafvordering, hetzij tot burgerlijke rechtsvordering vanwege partijen of vanwege derden.

De rechters kunnen ook ambtshalve of op verzoek van de partijen de uitschakeling van lasterlijke, beledigende of eerrovende geschriften gelasten en, in hetzelfde geval, de advocaten evenals de ministeriële officieren vermaningen doen of zelfs tuchtervolgvingen tegen hen gelasten.

De rechters ook genieten een zeer grote vrijheid bij het beoordelen van de zaken die hun onderworpen worden.

De rechter is volledig vrij en onafhankelijk ten opzichte van de partijen en van de andere leden van de rechterlijke macht, en ook ten opzichte van de wetgevende en de uitvoerende macht.

Een ministeriële omzendbrief, waarin bevelen of richtlijnen omstrent de toepassing van de wetten of over hun interpretatie zouden gegeven worden, zou voor de rechter niet bindend zijn.

Het artikel 107 van de Grondwet bepaalt uitdrukkelijk, dat de rechtbanken de besluiten, die strijdig met de wet zijn, niet zullen toepassen.

De rechter is alleen gebonden door de wet en zijn eigen geweten. Hij is onafzetbaar, en niemand, wie het ook zij, kan hem dwingen of zijn oordeel beïnvloeden.

Bij het oordelen, geniet hij echter niet van een zo grote vrijheid als b.v. de Engelse rechters, die in veel gevallen vrijspreken, zelfs indien de feiten bewezen zijn.

In zijn merkwaardig boek «Le Système Judiciaire de la Grande Bretagne» verhaalt de Franqueville het geval van een kapitein, die beticht van dronkenschap voor een Londense politierechter verschijnt met wie hij vroeger in Eton gestudeerd heeft.

«Ik herken U,» zegt de rechter, «we zijn vrienden... Ik ben uiterst bedroefd U in die toestand aan te treffen; ik spreek U vrij, maar verzoek U dringend U te beteren en U niet meer aan een dergelijke vernedering bloot te stellen» (16).

Bij ons gaat de vrijheid van de rechter niet zo ver dat hij zou mogen vrijspreken, zelfs niet wanneer dit ingegeven is door een edel gevoel, zoals de vriendschap er een is of wanneer een vermaning volstaat om een herhaling te voorkomen.

Maar misschien komt dat nog wanneer eenmaal het stelsel van de «probatie» voor goed in voege zal zijn.

Vrijheid en onafhankelijkheid zijn voorrechten waaraan rechters en advocaten zeer gehecht zijn.

Voor de advocaat vooral heeft het woord vrijheid een bijzonder waardevolle klank en hij maakt er graag gebruik van.

Hoe dikwijls horen we niet lange welsprekende «tirades» opgebouwd op het immer dankbare thema van de «vrijheid van de verdediging» of «van de heilige rechten» van de verdediging.

Wat een dankbaar onderwerp, dat ondanks het werkelijk verheven beginsel dat bezongen wordt, in de oren van de rechter toch dikwijls zal klinken als de zoveelste variatie op een gekend thema, in grote of kleine terts naar gelang de geaardheid en het stemgeluid van degene die ze uitgalmt.

Het gebeurt wel eens dat de vrijheid van de verdediging misbruikt wordt. Een typisch voorbeeld daarvan geeft Bouchardon, raadsheer in het Franse Hof van Cassatie, in zijn «Souvenirs», wanneer hij de manier van pleiten van Mr Henri Robert beschrijft.

Na eerst met klem zijn cliënt onschuldig te hebben verklaard, trachtte hij de gramschap van de jury af te leiden van het hoofd van de beschuldigde op dit van een der getuigen.

De verantwoordelijke dader, was niet de beschuldigde, maar wel b.v. «cette petite dame, au premier rang des témoins, qui cache son air provocant sous un chapeau tapageur et qui vient narguer sa victime dans cette enceinte austère et solennelle».

En wanneer dan de alzo openlijk aangeklaagde getuige het aandurfde te protesteren, riep Mr Henri Robert pathetisch uit: «Monsieur le Président, si je dois être interrompu à chaque mot, si la défense n'est pas libre; je préfère quitter la barre» (17).

De dame met de hoed werd dadelijk het zwijgen opgelegd en de rechten van de verdediging hadden eens te meer hun uitwerksel niet gemist.

Tegenover de vrijheid van de verdediging staat de traditionele verplichting van de magistraat niet het minste geweld of dwang uit te oefenen tegenover een verdachte.

Het is in naam van die vrijheid dat in België de meeste advocaten en rechters tegen het gebruik van het waarheids-serum en de ondervraging van de verdachte onder invloed van narcose (inspuiting van penthotal of amytal sodique) gekant zijn.

Het doel hiervan is immers bekentenissen af te dwingen, die de verdachte, indien hij over zijn volle vrijheid beschikte, niet zou afleggen.

* * *

Benevens deze drang naar vrijheid ten bate van de verdachte en van de rechtszonderhorige, geniet de advocaat zelf van een zeer grote vrijheid in de uit-

oefening van zijn beroep, vrijheid die hem niet minder lief is dan deze die hij voor anderen opeist.

— Vrijheid om zaken te aanvaarden of te weigeren.

— Vrijheid om ze te behandelen en te pleiten naar eigen goeddunken.

— Vrijheid, mits een zeker voorbehoud, dat reeds in de beroepseed tot uiting komt, ten opzichte van de openbare besturen.

— Vrijheid van het woord en vooral van het pleidooi.

— Nooit volprezen vrijheid ook, om buiten de uren van gedwongen aanwezigheid in de gerechtszalen, over de vrije tijd te beschikken, naar eigen goedvinden of verbeelding.

«Etre avocat» schrijft Isorni, «afin de rester un homme libre qui ne demande ni ne doit rien à personne, voilà pour aujourd'hui encore, sinon pour demain, une certitude et quelque raison d'être fier» (18).

Diezelfde vorm van vrijheid bestaat ook voor de magistraten, maar niet in dezelfde mate.

De rechter die zou weigeren het aan partijen verschuldigde recht te spreken zou een wanbedrijf begaan en tot een geldboete alsook tot ontzetting kunnen veroordeeld worden.

Hij mag niet eens het stilzwijgen of de duisterheid van de wet inroepen om zich aan zijn plicht te onttrekken.

Maar evenals de advocaat heeft de rechter een zekere vrijheid van komen en gaan. Indien hij zijn zittingen op tijd en stond houdt en de zaken die aan zijn rechtspraak onderworpen zijn regelmatig afhandelt, kan hij ook zijn vrije uren naar eigen goeddunken gebruiken.

Hij kan samen met de advocaat, zich naar hartelust overgeven aan de genoegens van de jacht of de hengelsport, op stofferige zolders speurtochten ondernemen naar zeldzame manuscripten, het penseel hanteren of zich verlustigen in het bespelen van luit en fluit... tot ergernis van zijn huisgenoten.

Niemand zal hem ten kwade duiden dat hij af en toe zijn vermoeide geest laat rusten en zijn spieren doet werken bij het bebouwen van zijn tuin, lange wandelingen onderneemt met of zonder hond, een beker tracht weg te kapen in een veel omstreden tennis-tornooi.

Kortom, al de genoegens die de sport, de cultuur, de philanthropie en andere onschuldige bezigheden kunnen bieden zijn de rechters en de advocaten niet verboden.

Maar zowel de enen als de anderen moeten er op letten dat ze, zelfs in hun privaat leven, hun eigen waardigheid en die van het korps waartoe ze behoren, niet in opspraak brengen en dat ze aan de plichten van hun staat niet te kort komen. De rechter moet niet op jacht gaan in gesloten tijd en de advocaat moet niet naar de wintersport vertrekken, terwijl het Hof van Assisen een zaak behandelt waarin hij aanvaard heeft de beschuldigde te verdedigen.

Bij de advocaten wordt het principe gehuldigd van de disciplinaire berechtiging door gelijken. De bevoegdheid van de tuchtraad strekt zich uit zowel over de daden gesteld in de uitoefening van de functie als over die welke behoren tot het openbaar en privaat leven.

Dit principe is niet van toepassing bij de balies waar de tuchtraad niet wettig gevormd of hernieuwd is en waar de functies van de tuchtraad door de Rechtbank van Eerste Aanleg uitgeoefend worden.

Berechtiging door gelijken bestaat ook niet in beroep, vermits dit gebracht wordt voor het Hof van Beroep, waarin nochtan, sedert het in voege treden

van het K.B. van 9 december 1955, bij de instructie een advocaat, aangeduid door de stafhouder, zetelt.

Ik zal niet uitwiden over de sancties die de tuchtraad kan treffen en die kunnen gaan tot de schrapping, doch slechts enkele voorbeelden aanhalen.

Een advocaat die in volle zitting van een vrederecht lezing gaf van een klacht neergelegd tegen een confrater bij de Raad van de Orde werd met de censuur gestraft wegens zwaar vergrijp tegen de plicht van confraterniteit.

Werden strijdig verklaard met de waardigheid van het beroep: het vergezellen van een cliënt naar de woning van een schuldenaar ten einde te trachten betaling te bekomen van een verschuldigde som; de handelwijze van de advocaat, die valselijk verklaart de raadsman van een partij te zijn, met het doel inzage te bekomen van een dossier om daarin inlichtingen te vinden, die hij tegen die partij in een andere zaak wil gebruiken.

Miskent de meest elementaire plichten van zijn beroep, de advocaat die zaken aangebracht door een derde aaneemt en zich jegens hem verbindt een deel van zijn ereloon af te staan; het loon werd percentsgewijs op de te innen sommen berekend.

De tuchtraad van Luik paste de straf van de schrapping toe op de advocaat, die gedurende verscheidene manden zijn kabinet verlaten had, zonder nog teken van leven te geven, zonder zich om de hem toevertrouwde zaken te bekommeren en die ook als gerechtelijk sequester zeer nalatig geweest was (19).

In de middeleeuwen waren de straffen nog veel strenger. Eén enkel voorbeeld daarvan:

Een Leids schepenvonniss verklaarde een advocaat, die zijn procuratie om in een geding op te treden, vervalste, *inabel* om nog ooit als taalman op te treden. Daarenboven werd hij veroordeeld om op een zondag in zijn hemd, een toorts in de hand, voor de processie van de Pieterskerk uit te lopen en de straten van de stad te doorkruisen (20).

De persoonlijke vrijheid van de magistraat wordt op gelijkaardige wijze aan banden gelegd door de gerechtelijke tucht die in algemene regel door de gerechtelijke korpsen zelf uitgeoefend wordt. De collega's van de magistraat, zijn gelijken of andere magistraten van hogere rang zijn het best geplaatst om te oordelen of de gedragingen van hun ambtgenoot van aard zijn de eer van het korps waartoe ze behoren aan te tasten.

Zowel tekortkomingen op professioneel of op zedelijk gebied als inbreuken op de wet, kunnen, vooral wanneer daardoor schandaal verwekt of de openbare opinie in beroering gebracht wordt, aanleiding geven tot tuchtmaatregelen.

Lange jaren geleden werd een rechter gecensureerd omdat hij, ondanks een vorige verwittiging, zich aan drankmisbruik had overgeleverd.

Een plaatsvervangend rechter werd voor drie maand geschorst, omdat hij, na zijn benoeming tot curator van een faillissement, nagelaten had zijn plichten als curator te vervullen.

Een voorzitter van een rechtbank werd voor een maand geschorst. Gij raadt nooit waarom: hij had een adjunct-griffier in onbepaald verlof gezonden, omdat deze geweigerd had zijn huwelijk kerkelijk te doen inzegenen (21).

Dus grote vrijheid mits eerbied voor wet en recht en op voorwaarde dat men niets onderneemt wat de perken van deffigheid en fatsoen te buiten gaat.

* * *

Na het wezen zelf en de bijzonderste eigenschappen van de twee functies vergeleken te hebben, lijkt het

gepast het optreden van rechters en advocaten na te gaan, daar waar ze dagelijks met elkaar in aanraking komen, t.t.z. bij de uitoefening van het beroep op het gerechtshof en meer bepaald op de terechtzitting.

In de ogen van het gewoon publiek bestaat de essentiële taak van de advocaat in het uitspreken van het pleidooi.

De werkelijke plaats van de advocaat is aan de balie, waar hij pleit en de belangen van zijn cliënt verdedigt. In het pleidooi zal hij, hetzij in de aanval, hetzij in de verdediging, zijn kleine en grote batterijen, zijn openlijk opgestelde en zijn zorgvuldig verborgene, achtereenvolgens op het gepaste ogenblik moeten afvuren.

In het pleidooi zal hij de rechter moeten voorlichten en daar vooral treedt hij als medewerker van het gerecht op de voorgrond.

Maar pleiten, vooral goed pleiten is moeilijk. Het veronderstelt voorbereiding. De kunst van het pleiten wordt dagelijks zwaar gehoond, door sommige meesters, die zich grote redenaars wanen maar het in feite niet zijn.

uid geschreeuw, tomeloze gebaren en nodeloze herhalingen doen de pleitrede dikwijls ontaarden tot een onwaardig vertoon.

De advocaat moet zich niet door zijn strijdbare natuur laten meeslepen.

Het pleidooi mag niet meer een spel zijn, zoals dit in de Middeleeuwen het geval was, toen de rechter, in tegenstelling met de huidige rechter-jurist, dikwijls een gewone leek was.

Men leerde toen b.v. dat de advocaat, indien het hem bekend was dat de tegenstander een melancholicus was, hem verkapt en hoffelijk iets moest toevoegen om zijn toorn op te wekken, want hij zou dan in de ontstane hevige gemoedsbeweging niet meer in staat zijn, het betoog behoorlijk te ordenen.

Durantis gaf b.v. ook aan de advocaat van de gedaagde de raad, tijdens het pleidooi van zijn confrater te fingeren dat hij slaapt.

Zodra de rechter uitnodigde op de tegenwerpingen te antwoorden, moest hij langzaam en traag overeind komen alsof hij inderdaad uit een diepe slaap ontwaakte (22).

Het pleidooi is ongetwijfeld een schoon voorrecht, dat de advocaten moeten in ere houden.

Dat er daar ook wel eens misbruiken bestaan, moge blijken uit de volgende anecdote aangehaald door Mr Isorni.

Op zekere dag wandelde hij samen met een vriend voorbij de 9e Kamer van de Parijse Burgerlijke Rechtbank, Kamer waar gewoonlijk bescheiden zaken behandeld werden.

Plotseling werden ze opgeschrikt door een uitbarsting van belang en ze vroegen zich af welk schandaal in die anders rustige kamer zo onbarmhartig aan de kaak werd gesteld.

Toen ze de deur geopend hadden en even geluisterd, bleek dat een confrater — een confrater uit een vervlogen tijdperk — in al de majesteit van zijn redekunst, een daverende uiteenzetting aan het geven was... over niets anders dan een lek in de waterspoeling (23).

Gematigdheid van toon, een bondige gehalde voorstelling schijnt tegenwoordig de mode te zijn, ook in boestrafelijke zaken.

Ik zal op dit gebied geen raad geven, tenzij deze: weest duidelijk, niet te breedvoerig. Denkt aan de rechter en vergeet niet hoe lastig en vermoeiend het is aandachtig te luisteren.

Het spreekt van zelf dat nog steeds beroep mag gedaan worden, door waar het past, op het gevoel, de innerlijke beroering, de verontwaardiging en heel de gamma van gevoelsuitingen... tot zelfs af en toe het plengen van een traan. De assisenzaal schijnt nog altijd voor dergelijke waterlating bijzonder geschikt. Daar vooral is de advocaat de acteur in volle actie.

De rechter is op de terechtzitting juist het tegenovergestelde van de advocaat.

Hij moge nog een tweede Caruso of een Mario Lanza zijn, hij heeft niet de gelegenheid om zijn stem in onkende periodes onder het geweld te laten weergalmen.

De rechter luistert en zoekt om de waarheid te ontdekken.

In het debat blijft hij kalm, waardig en onpartijdig. Het is voor hem dat de advocaat acteert.

Zonder passie, zonder vooringenomheid, zonder voorkeur zal hij de juridische redenen, de sociale en menselijke aspecten door de partijen ingeroepen wiken en tegen elkaar afwegen.

Het zal hem soms lastig zijn om in het doolhof van getuigenissen, processen-verbaal, deskundige verslagen, authenticke en andere akten, bekentenissen, ontkenningen, tegenstrijdigheden en pleidooien de weg te vinden van de gerechtigheid.

Die weg is des te lastiger en moeilijker om bewandelen, daar hij leidt doorheen een tweede labyrint van wetten, besluiten, reglementen en verordeningen, die van de rechter voortdurende aandacht en studie eisen.

Daar waar de advocaat zich met hart en ziel kan geven aan de verdediging van de hem toevertrouwde belangen, zal de rechter, onder het masker van de onbewogenheid, ieder gevoel van medelijden, iedere persoonlijke of natuurlijke voorkeur, iedere hartstocht onderdrukken, om alleen te luisteren naar de stem van zijn geweten.

Soms zal de rechter, bij de ondervraging om de waarheid te achterhalen of onder indruk van de verontwaardiging, wel eens de mogelijkheid van een veroordeling laten doorschermen vooraleer het proces ten einde is... want de rechter is ten slotte ook een mens.

Bouchardon vertelt hoe hij die mogelijkheid ook eens liet doorschermen toen hij als voorzitter van een Hof van Assisen een weerzinwekkend moordgeval te behandelen kreeg. De moordenaar had zijn slachtoffer door een geprostitueerde, Nini la miteuse, laten meelokken naar een braakliggend stuk grond om hem daar met een dolksteek in het hart te vermoorden en te beroven.

Welnu, Bouchardon schrijft dat hij, verbolgen en geërgerd door de onbeschaamdheid van de beschuldigde, zich op een bepaald ogenblik liet ontvallen:

« Vous avez le coup de couteau rapide et terrible.

» Je ne connais de plus foudroyant, que le couperet de la guillotine ! »

De presidentiële toespeling op de valbijl van de « guillotine » werd door de beschuldigde zo goed begrepen, dat hij dadelijk in zwijm viel en de zitting moest geschorst worden (24).

* * *

Een vraag die nauw met het optreden van advocaten en rechters op de terechtzitting in verband staat is, te weten hoe ze staan tegenover en omgaan met het werktuig, dat ze dagelijks bij de uitoefening van het beroep hanteren, hoe ze nl. omgaan met de wetboeken, of beter nog, met hetgeen er in staat, met de wet, en daardoor bedoel ik gans het geschreven recht, besluiten en verordeningen inbegrepen.

Rechters en advocaten zijn beiden aan de wet onderworpen. Er zijn zelfs humoristen die beweren, dat ze de slaven van de wet zijn.

De wijze waarop ze die behandelen is zeer verschillend en getuigt wel eens, dat de slaven weinig ontzag en eerbied koesteren voor die dwingeland, die ze niet eens kunnen missen.

Er zijn eerst en vooral — en goddank — veel advocaten die de wet behandelen met gematigdheid en gezond verstand, die in de tekst lezen wat er in staat, die er uit halen wat er in zit en die met dit beproefd systeem meestal een gunstig resultaat mogen boeken.

Daarnaast zijn er heel wat advocaten, die op een gans andere manier procederen.

Persoonlijk meen ik drie verschillende soorten te kunnen onderscheiden.

Tot de eerste soort behoren de advocaten, die de wet met een zekere schroomvalligheid benaderen.

Ze zullen maar zelden en heel omzichtig de hand er naar uitstrekken... en er naar opkijken als naar een bedwelmende roos, die ze zelden of nooit durven plukken, uit vrees voor de doornen.

Die stille aanbidders zijn de advocaten, die liever de feiten pleiten dan het recht.

Een tweede soort vliegt onbesuisd op de wet af, ik zou bijna zeggen gelijk leeuwen op een levende prooi.

Het gevolg hiervan is, dat ze zich dikwijls inbeelden een vette kluif in handen te hebben, wanneer het in feite maar een mager been is.

Die tweede soort vindt in de wet meestal iets wat er niet in staat. Ze doen denken aan het slag mensen, die beweren dat er geen God is, omdat in de bijbel geschreven staat « *non est deus* », maar die vergeten te lezen wat volgt of voorafgaat (26).

En eindelijk zijn er degenen, die met zulke virtuositeit de wet hanteren, dat ze het kleinste geheim, dat er in besloten ligt, willen doorgronden, — die een chirurg beschaamd zouden maken, die de wet als met de scalpel ontleden en die, wanneer ze in het doorpluisde lichaam niets bruikbaar vinden, de *geest* van de wet inroepen, meestal om te bewijzen dat wit zwart betekent en omgekeerd.

De rechter daarentegen neemt tegenover de wet een gans ander standpunt in, zo komt het mij althans voor.

Indien we Piero Calamandrei en Professor Van Dievoet, die enkele jaren geleden van op dit spreekgestoelte terloops hierover gesproken heeft, mogen geloven, zou de rechter eerst zijn oordeel vormen naar de normen van de gerechtigheid of de billijkheid en daarna zou hij zich beijveren om uit de wet datgene te halen, wat dienstig is om de rechtvaardige uitspraak in rechte te motiveren. En het zal wel zijn ook... men kan het kind pas beginnen te kleden nadat het geboren is! (27)

In elk geval is het onbetwistbaar, dat de rechter tegen al te grote schroomvalligheid en ook al te grote geestdrift ten opzichte van de wet gevrijwaard is, doordat hij bijna altijd de tijd heeft om in kabinet of raadkamer de tekst en de commentaren ter hand te nemen en zijn geestdrift te laten bekoelen.

Ook tegen al te grote schroomvalligheid is hij gevrijwaard, omdat hij willens nillens het gevaarlijk en soms duister terrein van de wet moet betreden, vermits hij verplicht is te oordelen en zijn vonnis met redenen te omkleeden.

Ik heb daarom de indruk dat de meeste rechters een heilzame waakzaamheid en een veelzijdige aandacht ten opzichte van de teksten zullen in acht nemen.

Meent echter niet dat ik wil beweren, dat de rechter

— slaaf van de wet — het wettelijk pad altijd even zelfzeker en zelfbewust zal betreden.

Het volstaat de vonnissen en arresten te lezen om vast te stellen, dat er zoveel soorten van bewandeling van dit pad bestaan als er rechters zijn.

De advocaat, vooral de advocaat van de verdediging in strafzaken, zal dikwijls baat vinden bij een onduidelijke wettekst, die hem soms op providentiële wijze zal redden wanneer hij alles verloren waande.

Dezelfde onduidelijke tekst zal aan de rechter meestal niets anders bezorgen dan vroegtijdige grijsheid, zo niet een kale schedel.

Het beruchte artikel 1382 b.v. is voor de meeste advocaten een bestendige bron van inkomsten, terwijl het voor menig rechter niets brengt dan slapeloze nachten.

Indien het toegelaten is dit intermezzo met een dichtertelijke noot te besluiten zou ik durven zeggen, dat de wet een bron is, waarin advocaten en rechters gaan putten om hun dorst naar gerechtigheid te lessen.

* * *

Men zou een boekdeel kunnen wijden aan de betrekkingen en verhoudingen, die bestaan tussen de rechts-onderhorigen enerzijds de rechters of advocaten anderzijds.

Voor de advocaten zijn de rechtzoekenden dikwijls niet anders dan vervelende, lastige, zeurende mensen, die tienmaal hetzelfde komen vertellen, opdat hij toch maar goed zou begrijpen en niets vergeten. Dikwijls zijn ze slechts een geval tussen de vele.

Af en toe ook het drama, waarin hij misschien een hoofdrol voor het Hof van Assisen te vervullen krijgt.

Maar daarnaast, wat al pakkende conflicten, niet alleen in strafzaken, maar zelfs op burgerlijk gebied: mensen met een gezin, die in het hart van de Winter met uitzetting bedreigd worden;

— gehuwden, die na jaren intens huwelijksleven, plots elkaar een onverzoenlijke haat toedragen;

— familieleden, die strijden om een pas opgevallene nalatenschap;

— echtgenoten, die wegens echtelijke ontrouw, het vaderschap van een kind ontkennen;

— goedgevolgde burgers, wier goede trouw bedreigd werd en die hun zuurgewonnen spaargelden gestort hebben in handen van gewetenloze oplichters, tegen wie praktisch geen verhaal mogelijk is.

Het is bij de advocaten dat al dit menselijk leed komt om raad, dikwijls om troost.

De advocaat zal al deze gevallen meeleven en naar zijn beste vermogen, die mensen, die naar hem opkijken als naar een redder, helpen doorheen de moeilijkheden, de zorgen en dikwijls ook de vrees, waaronder ze gebukt gaan.

De rechter van zijn kant zal ongetwijfeld dezelfde drama's en betwistingen meemaken, maar meestal als toeschouwer, als onpartijdige toeschouwer.

Dit betekent echter niet dat hij tegenover de gebeurtenissen, die zich voor hem afspelen, ongevoelig blijft.

Ook in zijn binnenste zal zich ten overstaan van de rechtsonderhorige soms een drama afspelen.

En dit drama, zegt Lequenne in zijn boek « Des Juges et des Hommes » is wellicht nog vreselijker dan het drama dat zich afspeelt in het hart van de advocaat, van de geneesheer, of zelfs van de priester, omdat hij daarenboven verplicht is te oordelen en dat de vonnissen geveld worden met wijd geopende deuren (25).

De advocaat verleent bijstand, de rechter blijft daarentegen op afstand... Daarom wil het gebruik dat hij op een verhoor zetelt.

Indien de rechter streng afwijzend staat tegenover iedere aanbeveling, betekent dit nochtans niet dat hij

voor al de menselijke moeilijkheden geen begrijpende belangstelling zou voelen, al laat hij het uiterlijk niet blijken.

* * *

Rechters en advocaten hebben zich naar het schijnt altijd goed verstaan.

Ik durf niet beweren, zoals Piero Calamandrei, dat de advocaat, diep in de nacht, voor de geliefde, waaraan door een mededinger het hof gemaakt wordt, even vurige als langdradige liefdebrieven opstelt en dat die brieven besluiten zijn, terwijl de geliefde niemand anders is dan « het Hof » of « de Rechtbank ».

En ik geloof ook niet dat bij ons de advocaten voor een spiegel gaan staan om hun van buiten geleerd pleidooi te herhalen en om daar te zien hoe ze de rechters door de harmonie van het gebaar, de verleidelijke glimlach en de zachtheid van de uitspraak beter kunnen overtuigen (28).

Het staat echter vast dat bij ons, al zijn de wederzijdse gevoelens niet zoals in de zonnige zuiderlanden gekenmerkt door uiterlijke geestdrift of uitbundigheid, de rechters en de advocaten elkaar achting en eerbied betuigen.

Het gebeurt wel eens dat het tussen de zetel en de balie tot een incident komt, maar dit is toch uitzondering.

Dergelijke incidenten zijn in elk geval zeldzamer dan deze die tussen de advocaten zelf uitbreken... en ze worden gewoonlijk, zodra de gemoederen bedaard zijn, weer bijgelegd.

Die wederzijdse eerbied schijnt altijd te hebben bestaan. Van wege de advocaat is hij vanzelfsprekend.

« Betuigen de advocaten spontaan, bijzondere waardering voor de Rechter », zei verleden jaar de redenaar op de openingszitting van de Vlaamse Conferentie der Balie te Antwerpen, « zijn uitnemende functie, zijn integriteit, zijn gaven en deugden, dan hebben zij daartoe geen voorschriften nodig. Want zij weten — beter dan wie ook — dat een goed rechter een weldaad is en bovendien arbeiden zij samen met hem aan het scheppen van het levend recht. » (29)

Dit is ongetwijfeld mooi gezegd, maar men mag toch niet vergeten, dat de eerbied aan de magistratuur verschuldigd het voorwerp uitmaakt van een uitdrukkelijk wettelijk voorschrift en van een bijzondere passus uit de eed, zoals we reeds gezien hebben.

Het artikel 38 van het Keizerlijk Decreet van 14 december 1810 bepaalt aan het adres van de advocaten: « Leur enjoignons pareillement de ne jamais s'écarter, soit dans leurs discours, soit dans leurs écrits, ou de toute autre manière quelconque, du respect dû à la justice; comme aussi de ne point manquer aux justes égards qu'ils doivent à chacun des magistrats devant lesquels ils exercent leur ministère. »

De rechter overigens staat in voor de orde in de gerechtszaal en hij kan steeds de advocaat, die het te bont maakt en daardoor onrechtstreeks blijk geeft van een gebrek aan eerbied, tot de orde roepen.

Hij kan ook bij toepassing van artikel 34 van het Decreet van 30 maart 1808, zowel in eerste aanleg als in beroep, het woord ontnemen, wanneer hij oordeelt dat een zaak voldoende belicht is.

Een gelijkaardige op de wet steunende verplichting bestaat niet voor de rechter ten opzichte van de advocaat.

Indien hij de advocaat met voorkomendheid, met achting en soms met eerbied behandelt, dan doet hij dit gans vrijelijk en geeft hij daardoor slechts blijk van een hoge graad van civilité, van een verrijden opvoeding.

Er zijn wel oude boeken, die daaromtrent richtlijnen aangeven.

Volgens de « *Summa aurea* » van De Drodeka moet de rechter met gepast geduld naar de vertogen van de pleiter luisteren.

Tegenover de advocaat zou hij moeten zijn: welwillend en menselijk, nooit ruw, niet grimmig (*acerbus*) of krenkend (*contumeliosus*).

Groet hij de advocaat, dan zou hij daarbij blijk moeten geven van eerbied.

Anderzijds moet hieraan toegevoegd dat, volgens Durantis, wiens *Speculum Juris* te Frankfort in 1592 van de pers kwam en die daarin bewijst een mensenkenner te zijn, de advocaat reverentie aan de rechter verschuldigd is.

« Wanneer de rechter een bisschop, een graaf of een andere hoge gezagdrager is moet de advocaat zijn baret afzetten, knielen, het aangezicht ter aarde buigen of een ander teken van eerbied geven » (30).

Tegenwoordig verlangen de rechters geen knieval meer, maar het zou vanwege de advocaat een fout zijn eerst zijn cliënten, zijn collega's en de deurwaarder de hand te drukken, vooraleer hij de magistraten van de zetel een blik waardig oordeelt. En de rechtbank zal het op prijs stellen dat de advocaat de zittingszaal niet beschouwe als een wandel- of praatzaal, waar onder de rumoerige pleiters de hoffelijkheid en de correcte houding wel eens te wensen laat.

Ondanks de goede verstandhouding, die meestal tussen de rechters en advocaten heerst, zijn er die menen dat men zich voor al te grote vriendelijkheid van de rechter moet hoeden.

Wanneer de voorzitter met opvallende aandacht uw pleidooi beluistert of wanneer de rechter verslaggever uw groet met een zoete glimlach beantwoordt, meen dan niet, beweren ze, dat uw zaak gewonnen is; dikwijls is dit een slecht voorteken. Wanneer hij U daarentegen plots het woord ontnemt en beveelt te besluiten, dan zou dit dikwijls zijn, omdat hij zijn tijd niet wenst te verspillen en dat uw zaak al gewonnen is.

De wel opgevoede magistraten — en dat zijn ze doorgaans allemaal — zouden altijd vol uitnemende vriendelijkheid zijn jegens de advocaten, die ze even te voren in de raadkamer of op de zitting in het ongelijk gesteld hebben (31). Ik weet niet of het waar is.

Maar genoeg daarover.

* * *

Ik meen de verhevenheid van het rechtersambt en van het « *nobile officium* » voldoende belicht te hebben om even aandacht te schenken aan hetgeen men zou kunnen heten de kleine kant van het beroep die men onvermijdelijk daar zowel als elders aantreft.

De advocaat, kunstenaar van het woord, scheidt geen blijvend oeuvre, zoals de letterkundige, de schilder of de componist.

De rechter zal na een lange loopbaan misschien honderd of meer lijvige boekdelen met geleerde en andere overwegingen gevuld hebben, maar er is niemand die ze leest.

De advocaat zal jaar in, jaar uit, duizenden keren zelfde gangen moeten doorkruisen, trap op, trap af, van de ene zaal naar de andere, tot het ten slotte niet meer gaat.

De magistraat zal ganse voor- en namiddagen aan zijn zetel gekluisterd zitten en de advocaat benijden, die zoo vrijelijk overal kan rondschieten.

De advocaat zal zelden op erkentelijkheid van zijn cliënt mogen rekenen, al heeft hij hem voor grote onheilen weten te behoeden.

De magistraat zal een ganse nacht aan het opstellen

van een rechtvaardige uitspraak zwoegen en 's anderen-daags na de voorlezing van het vonnis, door de verliezende pleiter enkel de vraag horen stellen, hoeveel tijd hij heeft om in beroep te gaan.

De advocaat, die geen sterke zenuwen heeft, en toch gewillig gehoor moet verlenen aan de ellenlange verhalen hem door de rechtzoekenden opgedist, is bestendig aan een inzinking blootgesteld. Maar indien hij de kunst van het huichelen verstaat kan hij de cliënt, die hem het leven vergalt, met een verzadigd en zelfs grootmoedig gebaar aan een confrater overlaten.

De rechter, welke ook de aard van zijn zenuwgestel moge zijn, moet dezelfde cliënt met engelachtig geduld aanhoren, totdat hij uiteindelijk uit zijn dikwijls onbegrijpelijk bargoens kan opmaken hoe en waar de hond gebonden is.

De advocaat zal slechts bij uitzondering in het licht staan van de openbare belangstelling, tenzij hij erin slaagt het forum te beheersen als politiek mandataris of naam te verwerven als eerste tenor aan het Hof van Assisen.

De magistraat, hij moge blijk geven van de meest verheven deugden en van de hoogste wetenschappelijke verdiensten, blijft voor het grote publiek een onbekende. Hij hult zich in het gewaad van de onpartijdigheid, dikwijls ook van de ongenaakbaarheid. Hij heeft geen budget om toelagen uit te delen, zelfs niet daar waar het wegens de verdelende rechtvaardigheid wenselijk zou zijn en zal derhalve na zijn dood niet op erkentelijkheid van zijn medeburgers onder de vorm van borstbeeld of straatnaam moeten hopen.

De balie is maar zelden een bron om rijk te worden, indien men het van huis uit nog niet is.

De barema's van de magistratuur zijn voor niemand een geheim. Inachtgenomen de verminderde koopkracht van de munt, blijven ze ver beneden de weddeschalen, die in 1937 als een strikt minimum voorgesteld werden door de zevende Commissie van het Studiecentrum tot Hervorming van de Staat. De leden van de Rechterlijke Macht beschikken over geen ambtswoning en ze zijn ook niet van belasting vrijgesteld zoals de vertegenwoordigers van de Wetgevende Macht (32).

* * *

Rechters en advocaten hebben ook nog dit gemeen, dat ze steeds het voorwerp geweest zijn van de hekel en bedilzucht van menige hunner tijdgenoten.

Het zal ongetwijfeld vermakelijk zijn na te gaan wat er zoals over hen gezegd en geschreven is geworden en wat er nog altijd gezegd en geschreven wordt.

Ik verontschuldig me op voorhand, citaten te moeten voorlezen die niet aangenaam in de oren klinken, maar ik weet dat verdraagzaamheid en breedheid van gedachten eigenschappen zijn — of zouden moeten zijn — van al degenen die bij de rechtsbedeling betrokken zijn.

Van ouds staan noch de advocaten, noch de magistraten bij Jan Publiek in geur van heiligheid. En ik heb de indruk dat in de loop der tijden de advocaten het nog erger te verduren hadden dan de rechters.

De kwaadsprekerij bestond al ten tijde van Erasmus en zelfs veel vroeger.

Laten we eerst een blik werpen op de litteratuur.

Het is natuurlijk nie mogelijk alles te vermelden. Ik kan slechts hier en daar een greep doen tussen de talrijke werken, die een beeld geven van het gerechtelijk leven.

Vermelden we om te beginnen de beroemde Franse klucht uit de 15e eeuw, « *De Farce de maître Patelin* », waarin een advocaat, oplichter en bedrogene tegelijker-tijd in een zeer ongunstig daglicht gesteld wordt.

Vermelden we ook dat de andere rechtsdragers en gans de procedure bij de schrijvers van dit tijdperk een slechte pers hadden. Het wemelt in hun geschriften van klachten over de onbegrijpelijkheid en de ingewikkeldheid van het recht, over de onbevredigdheid van de rechtzoekenden, over tekort aan kennis en te veel aan baatzucht bij hen die het recht moeten dienen, enz. (33).

Erasmus, die in zijn « *Lof der Zotheid* » tegen ruwheid en bijgeloof ten strijde trok, steekt advocaten en rechters in dezelfde zak. Hij beweert dat al de rechtsgeleerden meer dan iemand anders met zichzelf ingenomen zijn.

We zijn nog maar in de 16e eeuw en toch zijn er, volgens Erasmus al mensen, en niet weinige, « die eindeloze processen voeren en om strijd hun best doen

ten einde een steeds uitstellende rechter en een even oneerlijke advocaat te verrijken.

De advocaten, waarvan ieder het tegen twintig uitgezochte babbelaarsters kan opnemen, zegt hij, zijn zo twistziek, dat ze uit overdreven strijd lust gewoonlijk de waarheid uit het ook verliezen. — Met een paar sluitredenen gewapend durven ze onverwijd iedereen over ieder onderwerp te lijf gaan » (34).

Ongeveer dezelfde klank vinden we terug in Frankrijk bij Rabelais. In het derde boek van het wereldberoemde « *Gargantua et Pantagruel* » schetst Rabelais de figuur van rechter Bridoye, die de gewoonte had door middel van dobbelstenen vonnis te vellen. Wegens een door hem gevelde uitspraak, die niet rechtvaardig scheen, moet hij zich voor het Hof verantwoorden.

Wanneer de voorzitter hem vraagt hoe hij bij het vonnissen te werk gaat, antwoordt hij: « Ik doe als gij allen, mijne heren, en overeenkomstig de usantie van het rechtersambt, dewelke onze wetten gebiedten altoos op te volgen.

Na het zien, herzien, lezen, herlezen, besnuffelen en doorsnuffelen van de klachten, dagvaardingen, comparities, commissies, informaties, voorgedingen, producties, refertes, interdicten, contradicties, rekenen, enquêtes, replieken, duplieken, triplieken, rescripten, wrakingen, excepties, salvaties, recollaties, confrontaties, acaraties, libellen, apostillen, koninklijke brieven, compulsoria, afwijzingen, anticipaties, evocaties, renvoeien, conclusies, inhibities, appointementen, vergunningen, bekentenissen, exploten en meer zulke gebakjes en specerijen over en weer, gelijk een goed rechter betaamt — deponeer ik op het einde van de tafel in mijn kabinet alle zakken van de gedaagde en geef hem het voordeel van de eerste kans, evenals gij, mijne heren. Dit gedaan hebbend, leg ik de zakken van de eiser, evenals gij, mijne heren, op het andere eind. Insgelijks en terzelfdertijd geef ik hem zijn kans.

Als Gij dat gedaan hebt, vriend, hoe vonnist gij dan ? vraagt de President.

Gelijk gij allen, mijne heren, antwoordt Bridoye : ten gunste van hem wijs ik vonnis, wien de teerling der rechterlijke, tribuniaanse en praetoriaanse lotsbedeling de meeste ogen geeft. Zo wil het ons recht » (35).

Een honderdtal jaren later schreef niemand minder dan Jean La Fontaine aan het slot van een zijner bekendste fabels :

« Selon que vous serez puissant ou misérable, les jugements de cour vous rendront blanc ou noir. »

Men zegt dat La Fontaine zelf enige tijd een rechterlijk ambt vervuld heeft... hij kon het dus weten.

Rond hetzelfde tijdstip schreef Racine zijn bijtende satire : « *Les Plaideurs* », waarin hij rechter en advocaten over de hekel haalt en bestaande misbruiken bij de rechtspleging aan de kaak stelt.

Er dient gezegd dat Racine kort te voren een belangrijk proces verloren had.

Een ander minder bekend schrijver « Holterman » stelt een geschrift op, waarin hij met de oneerlijkheid, luiheid en onbekwaamheid van de advocaten de draak steekt.

Hun pleidooien zijn lang en duister, waardoor de rechters « de gal in beweging wordt gebracht ».

De schrijver eindigt met een gebed : « bewaar ons Heer van het ongeluk advocaat te worden. »

De beroemde boetprediker Abraham à Santa Clara (begin 17e eeuw) vergeleek in een toespraak vanaf de kansel de advocaat van zijn tijd met een salamander, een dier dat leeft midden in een gloed van vuur, zonder door de vlammen gedeerd te worden.

De advocaten werpen zich midden in de gloed van het krakeel — hoe heter hoe beter — en zij groeien en bloeien er in, terwijl anderen erin verteren en teniet gaan.

In de « *Boerenkermis* » van Rotgans maakt de advocaat op onbeschaamde manier reklaam voor zijn eigen winkel. Na eerst gezegd te hebben dat hij een eerlijk man is en dat :

« de pleitworm knaagt de beurs
gelijk de kanker 't vlees
en vroet in 't ingewand
van weduw en wees »

bezwaddert hij zijn confraters in volgende termen : « Indien ge in mijn plaats een ander hadt genomen, Hij zou U villen, want die 't pleitersambt bekleën, (de goeden buiten) zijn geldwolven in 't gemeen » (36).

Overall in al de landen vindt men zowel in de 17e, 18e als 19e eeuw letterkundige werken waarin misstanden worden aangeklaagd of die ten minste daardoor geïnspireerd zijn. Algemeen bekend zijn b.v. de « *Koopman van Venetië* » van Shakespeare en de « *Gebroken Kruik* » van Von Kleist.

Wegens gebrek aan tijd ben ik verplicht een grote sprong te maken om enkel nog een paar werken aan te halen uit de 20e eeuw.

Ik hoor U zeggen : dat alles is lang voorbij, de tijden zijn veranderd. We zullen zien, dat zelfs advocaten uit de twintigste eeuw geen ander geluid laten horen, want heden te dage is de kwaadsprekerij nog niet gedaan.

Leugen en laster hebben soms een taai bestaan.

De hedendaagse literatuur, die al durft schrijven wat haar door het hoofd gaat, is dikwijls niet mals voor degenen, die nochtans hun leven wijden aan de zo edele als verheven taak van het doen heersen van gerechtigheid. En het valt te verwonderen dat zelfs schrijvende advocaten en rechters de roede niet sparen, hoewel dient opgemerkt dat in sommige werken ook een beter begrip en een grotere belangstelling tot uiting komt voor de psychologische conflicten, die zich bij de uitoefening van het beroep kunnen voordoen.

Ik kan de meest recente werken waarin de behandeling zich in de rechterlijke middelen afspeelt enkel opsommen :

Eugène Brieux : *La Robe Rouge*, een toneelstuk waarin het openbaar ministerie zijn carrière aan zijn geweten opoffert maar waarin tevens de grote invloed van persoonlijke en politieke motieven bij promotie in de Franse magistratuur ter sprake komt.

De reeds genoemde « *Souvenirs* » van raadsheer Bouchardon, waarin hij onvergetelijke schetsen geeft van de rechterlijke wereld in Frankrijk, met inbegrip van de kleine kanten en de gebreken.

Fern. Leguenne : *Des Juges et des hommes. Un magistrat vous parle*. De beschrijving van het dage-

lijkse leven van een voorzitter in een provinciestad, waarin het accent vooral gelegd wordt op het gemoedsleven en de sociale rol van de « goede » rechter.

Pierre Malan: Messieurs les Avocats, een weinig stichtelijke roman uit de advocatenwereld van een grote stad, waarin naijver, kwaadsprekerij, kleine en grote schandalen en onnoemelijke kuiperijen rond de verkiezing van een nieuwe stafhouder schering en inslag zijn.

Verleden jaar verscheen ook bij ons een boek in een volksuitgave, boek dat waarschijnlijk op grote schaal verspreid werd en waarvan de geschiedenis zich afspeelt hoofdzakelijk tussen de rechters en substituten van eenzelfde kamer van een rechtbank ergens in Vlaanderen. De rechters worden er wel niet als oneerlijk in voorgesteld, maar tussen hen heerst zoveel haat, vijandschap en wedijver, en de intrigues, die erin beschreven worden omtrent een promotie tot raadsheer in een hof van beroep, zijn zo weinig stichtend, dat de lezers maar een zeer geringe dunk moeten bekomen van het milieu waarin de actie plaats vindt (37).

Enkele maanden geleden verscheen in Nederland een bundel « Grafreden » van de bekende schrijver Bordewijk, die ook advocaat is.

Rechters en advocaten worden er niet in gespaard, ondanks het gezegde: de mortuis nihil nisi bene.

De grafrede op een magistraat, Jonkheer Mr. Digitalis, door de president van het hof, is niet bepaald vriendelijk, maar er staat toch niet al te veel kwaad in.

Het enige wat hij de aflijvige ten laste legt is: dat hij, om zeker te zijn van zijn evenwicht, sliep tijdens het geredekavelvel van de pleitbezorgers, maar terwijl hij sliep bleef hij een eerwaardige verschijning en won hij kracht voor de arbeid die straks wachtte. »

In de grafrede op een advocaat, Mr. Rauwerderhem, door zijn associé, wordt de satyre minder gespaard: « Een advocaat van wie ik veel heb geleerd, » zegt de associé. « Ik leerde dat groot schijnen meer is dan groot zijn, dat men voor de cliënt niet degeen betekent die men is, maar die men suggereert.

» Ik leerde dat geen schikkingsakte het kantoor van de advocaat mag verlaten zonder de kiemen in zich te dragen van nieuwe verwikkeling. »

De aflijvige was zeer bedreven in het ontkennen of het reserveren van zijn rechten — gaat de redenaar verder — het reserveren van zijn rechten was hem in die mate tot een tweede natuur geworden, dat toen de dood hem de ogen toedrukte, zijn verzet opstond in deze laatste woorden: « Met alle voorbehoud » (38).

Ik zou nog lang kunnen voortgaan met citaten aan te halen uit de litteraire werken van Henri Bordeaux, René Benjamin, François Mauriac, Camus, René Vigo en veel anderen.

Ik zou U kunnen wijzen op de speldeprikken, of soms veel erger, geuit aan het adres van de juristen op vergaderingen, in salons, op tram of trein, in private gesprekken.

Ik zou U uit mijn eigen loopban voorbeelden kunnen vertellen zoals dit van de arme, ongeletterde weduwe, die een proces tegen een verzekeringsmaatschappij gewonnen had, maar wegens faillissement van deze laatste geen betaling van de veertigduizend frank, waarop ze recht had, kon bekomen, en hoe ze, toen ik terugbetaling vroeg van de gerechtskosten, in plaats van dankbaar te betalen, mij woedend naar het hoofd slingerde: het zijn allemaal deugnieten, de jugen, de hussiers (sic) en de advocaten erbij. — Ik was toen nog advocaat en kreeg dus zelf de volle laag.

Ik zou U ten slotte kunnen wijzen op sommige nog immer gangbare spreekwoorden, die gewoonlijk een

grond van waarheid bevatten; geen enkel is gunstig voor de advocaten:

- Liegen als een advocaat.
- Rekenen als een advocaat.
- Advocaten en karrewielen moet men goed smeren.
- Processen duister en lang, zijn der advocaten spijs en drank.
- Van de stijfkop en de zot, vult de advocaat zijn pot.
- De jeune avocat héritage perdu,
et de nouveau médecin, citemièrre bossu.
- Advocatus sed non latro,
Res miranda populo.
- Kleine dieven zal men knopen,
Grote dieven laat men lopen.

Wat nu te denken van al dit kwaad dat over ons gezegd en geschreven wordt... het goede zullen we ter zijde laten!

Mijns inziens moet geen al te groot belang gehecht worden aan de inhoud van de letterkundige werken. Ze kunnen bezwaarlijk als maatstaf ter beoordeling dienen.

In de litteratuur zoekt men bij voorkeur personages en toestanden, die van het normale afwijken.

In humoristische werken worden de feiten gewoonlijk verdraaid of aangedikt om komische effecten te bekomen en lach of glimlach op te wekken of uit te lokken.

In de andere geeft men de voorkeur aan dramatische en zielkundige conflicten. Met brave en voorbeeldige jongens is de letterkunde niet gediend.

Wat betreft de spreekwoorden en hetgeen ik kortweg zal heten de zeer verspreide kwaadsprekerij, staat het vast dat er vroeger misbruiken bestaan hebben, erge misbruiken zelfs, maar waar bestonden die niet.

Indien ze nu nog niet uit de omgang verdwenen zijn, mag men daarin toch geen bewijs zien, dat heden ten dage, en laten we gerust zeggen dat zo lang magistratuur en balie in hun huidige vorm bestaan hebben, deze volkse uitspraken met de werkelijkheid overeenstemmen.

Men zal natuurlijk altijd mensen vinden die het tegenovergestelde beweren en die met een ander spreekwoord zullen zeggen: men noemt geen koe bont, of zij heeft een vlekje. En men zal ook in alle standen en lagen van de bevolking steeds praatzieke babbelaars van beide geslachten ontmoeten, die er op uit zijn om kwaad te spreken, die zullen zwijgen over al wat goed en verheven is, maar die dadelijk zullen aandikken en veralgemenen, zodra in een instelling al ware het maar één zwart schaap of één enkele zwakke plek ontdekt werd.

Het is niet lastig al die losse tongen ook met een spreekwoord van antwoord te dienen:

In alle landen bijten de honden
en lasteren de monden!

Anderzijds moet men niet vergeten dat advocaten en rechters, meer dan wie ook, zich moeten mengen in de zakelijke, financiële, commerciële, sociale en familiale aangelegenheden van hun medeburgers.

Dat de magistraat soms aan onverdiende kritiek bloot staat, spruit voort uit het feit, dat hij gewoonlijk een partij geheel of gedeeltelijk in het ongelijk moet stellen, dat hij dikwijls straffen moet uitspreken, dat hij onverbiddelijk iedere sollicitatie moet afwijzen.

Er zijn er die dit toegeven, maar toch opwerpen, — zoals Mr. René Victor lang geleden in een openingsles over « Het Recht als wetenschap » opmerkte, — dat er rechterlijke uitspraken zijn, die regelrecht met de

gerechtigheid in strijd zijn en enkel door subtiële doch waardeloze haarkloverijen bepaald worden (39).

Insinuaties als deze, ook wanneer ze uitgaan van iemand die niet te kwader trouw is, zijn meestal een gevolg van de onwetendheid van degene die ze uitsprekt; van zijn onbekendheid met een aantal rechtsregelen, waarmee de rechter bij het « *jus dicere* » rekening moet houden.

Indien bij uitzondering de motivering van een vonnis bij oningewijden de indruk van « haarkloverij » kan wekken, zal de oorzaak niet zozeer bij de rechter dienen gezocht, dan wel in de duisterheid of de onvolledigheid van het positieve recht en misschien meer nog in de rechtspleging, die volgens velen niet voldoende aangepast is aan de noodwendigheden van deze tijd.

Wat de magistratuur in het algemeen betreft, meen ik dan ook met klem iedere kritiek als ongegrond te mogen afwijzen.

Als bijkomend bewijs hiervan zou men kunnen inroepen de lovende bewoordingen waarmee de hoogste gezagdragers steeds de onkreukbaarheid, de degelijkheid en de verheven ambtsdeugden van de magistraten geprezen te hebben.

René Boulé, die in zijn « *Plaidoyer pour l'avocat* » scherpe verwijten richt tot de balie — de Franse balie weliswaar — schrijft dat de jonge advocaat zich bij voorkeur naar de rechter keert « surtout parce que de tous les personnages de la comédie judiciaire, il est le seul qui garde une certaine hauteur ».

Ook bij ons, waar de woorden « comédie judiciaire » ten zeerste ongepast klinken, is de toestand van de leden der balie niet gans dezelfde als die van de magistratuur.

Er gaat geen jaar voorbij of er zijn stafhouders, die hun collega's waarschuwen dat door de houding van sommigen onder hen de « *vir bonus - dicendi peritus* » allen nog een « *vir peritus* » dreigt te worden (40).

Indien het waar is, dat misschien enkelen de volmaaktheid op professioneel gebied niet trachten te bereiken, mag men daaruit volstrekt niet besluiten, dat er geen advocaten meer zijn die met de evangelische deugden getooid zijn.

Het is mijn vaste overtuiging, dat het merendeel der advocaten, ondanks een soms harde en lange strijd om in de maatschappij de standing te bereiken, waarop ze aanspraak mogen maken, aan de verheven verplichtingen van hun beroep niet te kort komen.

En ik neem gaarne de gelegenheid te baat om hier terloops openlijk hulde te brengen aan de talrijke... confraters (zal ik maar zeggen), met wie ik gewoonlijk in aanraking kom, die het « *nobile officium* » in ere houden en de al te gemakkelijke volkse wijsheid van de spreekwoorden beschamen en ter dege doen wankelen.

* * *

Welke is de zending van de rechter en de advocaat in de huidige samenleving?

Het is onbetwistbaar, dat in een tijdperk waarin de economische, industriële en sociale evolutie zich meer en meer ontwikkelt, de taak van de rechters en van de andere juristen bestendig toeneemt.

De tijdsomstandigheden veranderen voortdurend.

We leven daarenboven in het tijdperk van de atoomkracht, van sociale en culturele ontvoogding; van nieuwbouw en urbanisatie, van radio en televisie, van intens snelverkeer te land, te water en in de lucht.

Sedert het laatste wereldconflict heeft de samenleving diepgaande omwentelingen van materiële en ook van morele aard ondergaan.

Op de gestelde vraag meen ik niettemin te mogen antwoorden, dat rechters en advocaten, wanneer men zich plaatst op louter professioneel terrein, eenvoudig moeten blijven, wat de besten onder hen steeds geweest zijn.

Wat de magistraten betreft heeft het Studiecentrum tot hervorming van de Staat in zijn besluiten over de recrutering van de magistratuur, openlijk erkend, dat de magistraat in België nooit betrokken is geweest in de tegen de staatsinrichting aangevoerde kritiek.

Zijn onafhankelijkheid, gewetensvolheid, waarde en gezag staan, volgens de ter zake bevoegde Commissie, buiten twijfel — en het programma van de Staatshervorming moet zich niet tot de rechterlijke macht uitstrekken (41).

De tijd is voorbij dat een Voltaire kon schrijven: « Il en est de la justice comme du ciel. Il faut faire solliciter les magistrats fort et longtemps, matin et soir, par leurs amis, leurs parents, leurs confesseurs, leurs maîtresses. »

De voornaamste bezwaren die men tegenwoordig tegen de rechtsbedeling naar voren brengt zijn niet zozeer gericht tegen de rechter als tegen de rechtspleging, die nog altijd doet terugdenken aan de tijd van de veren pen en van de diligencie.

De moderne samenleving wenst en vereist een rechtspraak die te gelijk degelijk, vlug en goedkoop is.

Ik zal niet zover gaan te weren dat er voor de rechter geen problemen bestaan.

Ten aanzien van de steeds uitgebreider en ingewikkelder wetgeving b.v. stelt zich het vraagstuk van de specialisatie (die stelt zich trouwens ook voor de advocaat).

Verder kunnen een aantal andere vraagstukken hem niet onverschillig laten, zoals dit van de aanwerving, die zou moeten gedaan worden volgens objectieve maatstaven en onttrokken aan aanbevelingen of overwegingen, waarmee de geschiktheid van de kandidaat niets te maken heeft;

de afschaffing of uitbreiding van het stelsel der leken-rechters in de assisenhoven, de handelsrechtbanken, de arbeidsgerechten, de administratieve rechtscolleges met economische, financiële of sociale bevoegdheid;

de invoering van het stelsel der « probation » in strafzaken.

Maar helaas, hoezeer de rechter, door plichtsbetrachting, werkvijver en studie, geneigd zal zijn in de mate van het mogelijke daartoe bij te dragen, er zijn hervormingen, die slechts door de wetgevende macht kunnen doorgevoerd worden. (42)

Wat betreft de advocaat, zou ik kunnen antwoorden met een « boutade » en, de woorden aanhalend van de bekende schrijver Webster beweren, dat de advocaat zoals vroeger moet:

« work hard, live well and die poor. »

Maar ik betwijfel of de advocaten daarmee zullen gediend zijn.

Dat de taak van de advocaat uitputtend, hard en ondankbaar is, ook nu in onze moderne samenleving, zal nochtans niemand betwisten.

In verband hiermede sprak enkele jaren geleden oud-stafhouder Mr René Victor, in een merkwaardige rede over « De Advocaat in deze tijd », de volgende treffende woorden: « Deze taak is een voortdurende worsteling, in de eerste plaats met de wetgever, waarvan zovele leden der balie in wetenschappelijke studies, verhandelingen en verslagen de tekortkomingen in het licht stellen; een worsteling met de magistratuur, waarvan het de eer, maar ook de tragiek is, slaaf te zijn van de wet en zo dikwijls teksten te moeten toe-

passen waarvan de magistraat zelf in zijn diepste innerlijk niet altijd de opportuniteit erkent, doch waarbij het de advocaat niet zelden gelukt het levende rechtsgevoel van de rechter te doen zegevieren over de letter die doodt; worstelling met de cliënten waarvan de passies en het onbegrip het leven van de advocaat vergallen en zijn gemoed bedroeven.» (43)

Het is wellicht wegens de hardheid van de taak, dat de laatste jaren stemmen zijn opgegaan om de uitoefening van het beroep aan te passen aan de huidige noodwendigheden, opdat tevens, naar het woord van een ander oud-stafhouder: «een balie zonder smet, zich met ere in de dienst van het recht zou blijven onderscheiden».

Indien we de dringende noodkreten die overal opklinken mogen geloven, dan zou de balie op dit ogenblik een niets ontziende concurrentie te verduren hebben en zouden haar prerogatieven op ernstige wijze bedreigd worden.

Men hoeft slechts de bijdragen te lezen daarover in tijdschriften verschenen en de verslagen van de menigvuldige congressen, waar de crisis van de balie besproken werd, om overtuigd te zijn, dat dringende hervormingen onontbeerlijk zijn:

herziening van de regelen van de beroepstucht in een realistische geest, opdat de nodige aanpassingen, zoals specialisatie en associatie mogelijk zouden worden;

werkelijke en doeltreffende waarborg van de exclusiviteit harer bevoegdheden;

een einde stellen aan de ongeoorloofde activiteit uitgeoefend op het domein van de rechtskundige bijstand door al degenen, die niet daartoe door de wet gemachtigd zijn.

«De tradities, die gisteren nog de kracht (van de balies) uitmaakten», schreef een paar jaar geleden een Belgisch zakenman, «mogen vandaag geen ballast worden, die hun evolutie zou hinderen en die de Belgische advocaten zou beletten te geraken tot de graad van doeltreffendheid, die voorkomt bij de meeste van hun vreemde confraters.» (47)

Nochtans zullen die hervormingen alleen niet volstaan om aan de balie de hoge en waardige plaats te bewaren, die ze steeds naast de magistratuur heeft ingenomen.

Opdat de harmonie tussen beide instellingen bij de verheven taak van de rechtsbedeling niet zou verstoord worden lijkt het onontbeerlijk dat de balies zelf erover waken, dat de beroepsdeugden van een grote schaar van hooggeprezen advocaten in de toekomst door al de balieleden zonder uitzondering zouden beoefend worden en dat zij de anderen, die daartoe niet in staat zijn, onverbiddelijk uit hun schoot zouden weren.

* * *

Verlaten we het strikt professionele terrein, dan stellen we vast dat de juristen van het gerecht, de enen zowel als de anderen, zich ook nog verdienstelijk kunnen maken door mede te werken aan de verbetering van het recht.

Omdat ze door hun ervaring van alle dagen, beter dan wie ook, zien en voelen waar bepaalde wetten niet aan hun doel beantwoorden, zouden zij zich moeten beijveren om, in plaats van enkel toepassers van de wet te zijn, de aandacht op de onvolmaaktheden te vestigen, aanpassingen en verbeteringen voor te stellen en zodoende ook te helpen zorgen voor meer rechtvaardigheid. (45)

Streven naar een steeds volmakter rechtsbedeling en verbeteren of verfijnen van het daartoe onontbeer-

lijke materiaal schijnt wel in hoofdzaak de zending te zijn die voor rechters en advocaten in de toekomst is weggelegd.

Indien zij met dit dubbel doel voor ogen, ieder in de hun eigen sfeer, hand in hand willen voortwerken, dan mogen ze ook met betrouwen de toekomst tegemoet zien en dan schijnt de tijd nog niet nabij, dat de die-naars van het recht in de tempel van Themis niet meer de bewondering van al de weldenkende burgers zullen afdwingen.

Maar daartoe is het nodig dat hun werk bezielend en doordrongen blijve van een verheven geest en van hoge plichtbetrachting.

Vooraleer deze al te lange parallel te besluiten, wil ik niet nalaten, omdat die verheven opvatting daarin zo goed tot uiting komt, U de woorden aan te halen, niet zo lang geleden uitgesproken door een groot advocaat, woorden waarin de taak van de advocaat en zijn verdiensten worden samengevat, maar die bijna alle ook voor de magistraat tot leidraad kunnen dienen: arbeid, liefde tot de mensen en tot de gerechtigheid, fierheid om de vervulde taak en zelfs, in deze twintigste eeuw, die zo graag sceptisch is, een trots overblijfsel van oude ridderdeugden; een tere getrouwheid aan de nederige vormen van de toewijding, van het geweten en van de dienstvaardigheid. (46)

Liefde tot de mensen, maar ook liefde tot de gerechtigheid!

En daarom moge ik eindigen met de hooggestemde woorden van Ferdinand de Eerste, die zowel voor de advocaten als voor de rechters, waarvan zij de onmiddellijke medewerkers zijn, een waardig devies zouden vormen: «Fiat justitia, pereat mundus!»

Dat gerechtigheid geschiede, al moest de wereld erbij vergaan, maar vooral... opdat hij niet zou vergaan.

Gerechtigheid, om, mits eerbied voor de openbare orde en voor de rechten van anderen, aan ieder burger te verzekeren, de bescherming van zijn rechtmatige belangen, de integriteit van zijn fortuin, zijn eer, zijn vrijheid en desnoods zijn bestaan.

Gerechtigheid, en bij het nastreven daarvan, vrijheid, onafhankelijkheid, zelfverloochening, liefde voor de waarheid, eerbied voor de menselijke persoonlijkheid en volledige overgave bij het vervullen van de beroepsplichten.

Frans VRANKEN,
Vrederechter
van het kanton Beringen.

1) *Le Théâtre Complet de Jean Giraudoux, Variantes IV. La Folle de Chaillot*, Uitg. Ides et Calandes, Neuchâtel et Paris, blz. 107.

2) Voor het Hof van Verbreking komen als rechtspraktijk in aanmerking de jaren doorgebracht aan de balie, de rechterlijke ambten in België, Belgisch Kongo, Ruanda-Urundi, alsook de functies in de Raad van State en het onderwijs aan een Belgische Universiteit. Wet van 25 februari 1954, artikel 3 (artikel 123 Recht. Inr.).

3) De Hervorming van de Staat, Uitg. 60, Ravenstein, Brussel. — *De Rechterlijke Macht*, Bijlage I, blz. 519.

Er werd zelfs beweerd dat de keuze van de vrederechters liefst zou dienen gedaan te worden tussen de kandidaten, die 15 tot 20 jaar balie hebben. Zie R. Victor, *Het examen voor de magistratuur*, R.W., 68 Jaarg. kol. 315.

4) Ch. Duvivier, B.J. 1882, 25.

5) L. Delwaide, *La Femme Magistrat ?* Mercuriale van 16 September 1946, blz. 22 en 23.

6) De machtiging om het beroep van advocaat uit te oefenen kan herroepen worden, maar de rechtbank kan op verzoek van de vrouw de herroeping te niet doen ofwel ze behouden. (Wet van 7 april 1922, artikel 3).

7) B.H.D. Hermèsdorf, *De Advocatuur in de Reinaert*. Advocatenblad, 15 september 1956.

8) Tony Bergmann, *Ernest Staes, Advocaat*. Uitg. Ned. Boekh. 1955, blz. 133 en 134.

9) De Brauw, Prae-advies, Advocatenblad, 1936, 121.

10) J. Isorni, *Je suis avocat*, blz. 10 en 11.

11) Men denke b.v. aan de leden van allerhande raden en commissies en van de bestendige deputaties, die soms ook

recht spreken zonder rechters te zijn in de eigenlijke zin van het woord.

12) R. Pr. Tw. *Avocat*, nrs. 80 en volg. Zie ook Rb. Charleroi, J. Tr. 1956, blz. 255.

13) Voor deze en andere gevallen zie o.m. R. Pr. 1.c. nrs. 115 en volg.

14) Tot het uitoefenen van het mandaat van beheerder in handelsvennootschappen werden nochtans voorwaarden gesteld o.m. door de Raad der Orde van de Balies te Brussel en te Antwerpen. Beslissingen van 14 juli 1955 en 10 oktober 1955, R. W. 1955-56, Kol. 36 en 2030. Zie ook R. Pr. 1.c. nrs. 64 en 66.

15) Pierre Malan: *Messieurs les Avocats*, roman, Albin Michel, blz. 11 en 12.

16) de Franqueville, o.c., II, blz. 314.

17) Bouchardon, *Souvenirs*, blz. 216.

18) Isornl, o.c., blz. 11.

19) Zie R. Pr. Tw., *Avocat*, nrs. 372 en volg. - Zie ook in zake tucht bij de balie het belangrijke arrest van het Hof van Beroep d.d. 20 december 1955 en de bespreking daarvan door de Redactie van het Rechtskundig Weekblad in R. W. 1955-56, Kol. 1017 en 1022 en 1034.

20) Prof. B. H. D. Hermesdorf, *Licht en Schaduw in de Advocatuur der Lage Landen*, blz. 30. — Dit Schepenvonniss dagtektent van 1548.

21) Voor deze en andere tuchtrechtelijke uitspraken zie o.m. R. Pr. Tw. *Discipline Judiciaire*, nr. 13.

22) Hermesdorf, o.c., blz. 75 en 78.

23) Isornl, o.c., blz. 85.

24) Bouchardon, o.c., blz. 226.

25) Fernand Lequenne, o.c., blz. 8.

26) Psalm 10, vers 4 (Psalm 9 in de Latijnse vertaling).

27) Piero Calamandrei, *Eloge des Juges écrit par un avocat, Traduit de l'italien par Me. Georges Petit*, blz. 113 en volg., vooral 115 en 116.

28) Calamandrei, o.c., blz. 123 en 124.

29) Mr. J. Heinz, *De Advocaat*, R. W., 1955-56, Kol. 229.

30) De Drodeka en Durantis, aangehaald door Hermesdorf, o.c., respectievelijk op blz. 26 en 154.

31) Calamandrei, o.c., blz. 126.

32) De Hervorming van de Staat, 1.c., blz. 522.

Zie ook: Fr. A. Van Parijs, *De bezoldiging van de leden der Magistratuur*, R. W. 1946-47, Kol. 249.

Bij wijze van vergelijking kan opgemerkt dat de basiswedden door de Commissie in 1937 voorgesteld slechts verhoogd werden met een coëfficiënt, schommelend van de hoogste tot de laagste wedde tussen 2,5 en 2,9, terwijl de vergoedingen van de leden der wetgevende macht verhoogd werden met coëfficiënt 5,14 (Senat) en $\pm 4,3$ (Kamer).

33) Mr. A. T. Vos, — *Van den Vos Reynaerde tot de Gelaarsde Kat*, Van Gorcum en Co, Assen, blz. 27.

34) Erasmus, *De Lof der Zotheid*, Vertaling, Mr. Dr. J. B. Kan, blz. 100 en 109.

35) Mr. A. T. Vos, o.c., blz. 30 (vertaling J. A. Sandfort).

36) De citaten van Holterman, Abraham à Santa Clara

en Rotgans zijn getrokken uit het reeds genoemde boek van Mr. Vos, blz. 31 en 32.

37) G. de Xivry, *Stenigt de Rechter*. Uitg. Davidsfonds, Gulden Reeks, 1955-56.

38) F. Bordewijk, *De Laatste Eer*, Grafreden, Nijgh en Van Ditmar, 's Gravenhage 1956, blz. 21 tot 31.

Onlangs verscheen van dezelfde auteur bij Scheltema en Holtema N. V. Amsterdam een boek getiteld *«Geachte Confrère, Splendeurs en Misères van het Beroep van Advocaat»*, een aantal «verdichte brieven waarin het beroep van advocaat wordt toegelicht op een wijze, die een onpartijdige oordeelvelling wezen wil over zijn splendeurs evenzeer als misères.»

39) R. Victor, *Het recht als wetenschap*, Openingsles van de Nederlandse Cursus in de Rechtsencyclopedie aan de Universiteit te Brussel, R. W., 1937-38, Kol. 1090.

40) Naar de woorden van oud-stafhouder Mr. de Cnijf in *«Enkele beschouwingen over het beroep van advocaat»*, R. W. 6e Jaarg., Kol. 1474.

41) Studiecentrum tot Hervorming van de Staat, o.c., zevende commissie, *De rechterlijke macht*, Inleiding door Mr. René Victor, blz. 475 en Besluiten blz. 489.

42) Het is niet mogelijk de uitgebreide literatuur, waarin al de bedoelde problemen behandeld worden aan te halen. Men raadplege o.m. de belangwekkende openingsles van de heer E. Dumon, *De tegenwoordige opdracht van de Rechter*, in R. W. 1951-52, Kol. 1105 en volg. alsook het Praeadvies van de heer R. Charles, *De tegenwoordige grenzen van de gerechtelijke en penitentiaire individualisering der straffen en veiligheidsmaatregelen*, R. W. 1956-57, Kol. 641 en volg. Het vraagstuk van de specialisatie van de strafrechter werd behandeld door Prof. E. Van Geyt in R. W. 1946-47, Kol. 417.

In verband met de colleges of commissies die buiten de rechterlijke macht om allerhande betwistingen beslechten en deze meer en meer onttrekken aan de daartoe door de Grondwet aangewezen rechter, werden onlangs behartenswaardige woorden gesproken door Senator Mr. J. Custers tijdens de algemene behandeling van de begroting van Justitie voor het dienstjaar 1956.

Zie Parl. Hand., Senaat, 14 februari 1956, blz. 610 en 611. Zie ook de tussenkomst van de heer Senator Ancot, blz. 623.

43) R. W., 1947-48, 11^e Jaarg., Kol. 469.

44) Zie Dubru M., *De gevaarlijke leemten van het wetsontwerp betreffende de uitoefening van het beroep van advocaat*, I en II, R. W. 1954-55, Kol. 1185-1235 en in 't bijzonder het gedeelte over het document De Brabandere, Kol. 1238. Zie ook Mr. R. Roland, *De Specialisatie aan de Balie*, R. W., 1950-51, Kol. 113.

45) Men leze in dit verband de nog steeds zeer actuele rede van Ere-Procureur-Generaal L. Cornil: *De taak van Magistraat en Advocaat op het gebied van het Strafrecht*, R. W., 1936-37, Kol. 65 en volg. Zie ook: Mr. Jan Ronse, *Rechtsvernieuwing - Rechtsverfijning*, R. W. 1951-52, Kol. 289.

46) Rede door Mr. Ch. Van Reophingen, uitgesproken op de plechtige openingszitting van het Vlaams Pleitgenootschap te Brussel, de 11^e december 1954, R. W., 1954-55, Kol. 672.

RECHTSPRAAK

HOF VAN CASSATIE

2^e kamer — 27 februari 1956.

Voorzitter-Verslaggever: M. Huybrechts.

Advocaat-Generaal: M. Mahaux.

Wegverkeer. — Betekenis van het begrip «stilstand» in artikel 17 van het Verkeersreglement.

Naar luid van artikel 17 van het verkeersreglement van 8 april 1954 moet elke bestuurder, die een manoeuvre wil uitvoeren, waardoor de normale gang der andere bestuurders kan belet of gehinderd worden, hen laten voorgaan en is dit inzonderheid het geval, wanneer hij na een stilstand terug aanzet.

Het verkeersreglement bepaalt het begrip «stilstand» niet; het woord moet derhalve in zijn gewone zin worden genomen en betekent dienvolgens elke stilstand, welke ook de duur daarvan moge zijn.

Het voorschrift van artikel 17 heeft overigens een algemeen karakter, zoals blijkt uit de tekst «elke bestuurder, die een manoeuvre wil uitvoeren»; de daarbij opgelegde verplichting is onafhankelijk onder meer van de reden, waarom de bestuurder is blijven stilstaan en van het naleven der voorschriften van

het verkeersreglement door de in beweging zijnde weggebruikers.

Van der Elst t/ Knop b.p.

Gelet op het bestreden arrest op 29 juni 1955 door het Hof van Beroep te Brussel gewezen;

Over het middel : schending van de artikelen 97 van de Grondwet, 418 en 420 van het strafwetboek, 16-1, 16-2, 16-4 en 17 van het koninklijk besluit van 8 april 1954, houdende algemeen reglement op de politie van het wegverkeer, eerste onderdeel: doordat het bestreden arrest, om aanlegger te veroordelen uit hoofde van inbreuk op voormelde artikelen 418, 420 en 16-1, steunt op de redenen «dat de burgerlijke partij, bij het naderen van het kruispunt, zich voorzichtigheidshalve heeft willen vergewissen nopens het gevaar waaromtrent zij door flikkerlichten gewaarschuwd werd», «dat de burgerlijke partij daartoe haar vaart heeft ingehouden en even gestopt heeft», «dat in casu niet kan worden staande gehouden dat de burgerlijke partij werkelijk oponthoud zou hebben gemaakt, met het gevolg dat het autorijtuig dat zij stuurde zich niet als een stilstaand voertuig heeft voorgedaan, dat dienvolgens niet is aangezet geworden, na een stilstand, zoals de betichte aanstipt», «dat de gedraging van de burgerlijke partij haar verklaring

niet heeft in een overdreven voorzichtigheid, doch aan een algemeen geboden behoedzaamheid beantwoordt, dat er overigens geen eigenlijk oponthoud is geweest», «dat de betichte dan ook niet heeft kunnen vernemen dat de burgerlijke partij van haar recht op voorrang vervallen was en, bijgevolg, het voordeel van artikel 16-4 van het algemeen verkeersreglement niet kan invoeren»,

dan wanneer die redenen tegenstrijdig en dubbelzinnig daar enerzijds wordt aangehaald dat verweerder zijn vaart heeft ingehouden en even gestopt heeft en anderzijds dat dit stoppen niet als een werkelijk oponthoud mag worden beschouwd, noch als een stilstand mag worden begrepen,

dan wanneer, indien het aanneemt dat de burgerlijke partij gestopt heeft, het bestreden arrest artikel 17 van de wegcode geschonden heeft daar dit artikel elke bestuurder, die na een stilstand terug aanzet, verplicht de doorgang vrij te laten voor de bestuurder die zijn normale gang voortzet, ofwel, indien, volgens het arrest, de burgerlijke partij niet gestopt heeft, er schending is van de bewijskracht die dient gehecht aan de akten daar die partij aan de politie verklaard heeft: «gekomen aan het kruispunt, heb ik gestopt aan het rode licht, heb ik terug in beweging gezet...»; tweede onderdeel: doordat de bestreden beslissing, bovendien, steunt op de beschouwing dat aanlegger «verzuimd heeft met de steeds vereiste scherpste toe te zien, dat hij moet toegeven het autorijtuig van de burgerlijke partij niet eens te hebben opgemerkt, alhoewel dit kon worden ontwaard op geruime afstand»,

dan wanneer het bestreden arrest verzuimd heeft de conclusies te beantwoorden waarbij aanlegger deed gelden dat de wagen van de burgerlijke partij stil stond bij de ingang van het kruispunt ter hoogte van het verkeerslicht en dat geen enkel van de lichten van de wagen, noch voor- noch achterlichten, normaal kon gezien worden door de betichte,

dan wanneer overigens voormelde beschouwing dubbelzinnig is en onzeker laat of, zelfs indien aanlegger dit voertuig op geruime afstand had gezien, hij aan de burgerlijke partij de doorgang had moeten laten, niettegenstaande haar stilstand:

Over beide onderdelen samen:

Overwegende dat aanlegger vervolgd werd uit hoofde van onvrijwillige slagen of verwondingen, alsook uit hoofde van inbreuk op artikel 16-1 van de wegcode, om, bestuurder zijnde op de openbare weg en zich bevindende op een weg voorzien van het teken n° 1a, verzuimd te hebben de bestuurders die rijden op de weg die hij gaat naderen, te laten voorgaan, met de omstandigheid dat het misdrijf bij nacht werd begaan;

Overwegende dat, naar luid van artikel 17 van het koninklijk besluit van 8 april 1954, elke bestuurder die een manoeuvre wil uitvoeren waardoor de normale gang der andere bestuurders kan belet of gehinderd worden, hen moet laten voorgaan en dit inzonderheid het geval is wanneer hij na een stilstand terug aanzet;

Overwegende dat de wegcode het begrip «stilstand» niet bepaalt; dat die uitdrukking aldus in haar gebruikelijke zin dient te worden aangenomen en, dienvolgens, elke stilstand beduidt, welke ook de duur ervan moge wezen;

Dat het voorschrift van artikel 17 overigens een algemeen karakter heeft, zoals blijkt uit de tekst «elk bestuurder die een manoeuvre wil uitvoeren»; dat de daarbij opgelegde verplichting onafhankelijk is

ondermeer van de reden voor dewelke de bestuurder is blijven stilstaan en van het naleven der voorschriften van de wegcode door de in beweging zijnde weggebruikers;

Overwegende dat het bestreden arrest, door te steunen, om aanlegger te veroordelen, op de beschouwing dat de burgerlijke partij voorzichtigheidshalve even gestopt heeft maar dat er geen eigenlijk oponthoud is geweest en dat aanlegger derhalve verzuimd heeft met de steeds vereiste scherpste toe te zien, de in het middel aangeduide bepalingen van de wegcode geschonden heeft;

Dat het middel gegrond is;

En overwegende dat de verbreking van de beslissing gewezen over de publieke vordering de verbreking medesleept van de beslissing gewezen over de burgerlijke vordering;

Om die redenen,

Verbreekt het bestreden arrest;

Beveelt dat melding van onderhavig arrest, zal gemaakt worden op de kant van de vernietigde beslissing;

Veroordeelt verweerder tot de kosten;

Verwijst de zaak naar het Hof van Beroep te Gent.

HOF VAN CASSATIE

1° kamer — 2 maart 1956.

Voorzitter: M. de Clippele.

Raadsheer-Verslaggever: M. Huybrechts.

Advocaat-Generaal: M. Dumon.

Gemeentebelasting. — Onbevoegdheid van de Bestendige Deputatie om te beslissen over geschillen in zake onrechtstreekse belastingen.

Een gemeentebelasting, gevestigd ten laste van eigenaren van erven gelegen langsheen een openbare weg, waar wegenwerken of rioleringswerken werden uitgevoerd door de gemeente op haar kosten, en die wordt berekend volgens de gevellengte, maar die in principe ineens eisbaar is, is een onrechtstreekse belasting.

Zo de gemeentereglementen bepalen dat op verzoek van de betrokken eigenaar de belasting wordt omgezet in een annuïteitsbelasting, heeft dit vermogen slechts een wijze van betaling tot voorwerp en belet niet dat de eigenaar, die daarvan gebruik maakt, zich dan kwijt van een belasting, die, zoals zij gevestigd is, een onrechtstreekse belasting uitmaakt.

Geen enkele wetsbepaling verleent aan de Bestendige Deputatie van de Provinciale Raden bevoegdheid om te beslissen over de geschillen in zake onrechtstreekse belastingen.

Adriaenssens t/ gemeente Brasschaat.

Gelet op het bestreden besluit op 5 maart 1954 door de Bestendige Deputatie van de Provinciale Raad van Antwerpen gewezen;

Over het eerste middel, schending van artikel 1 der wet van 22 juni 1865, artikel 8 der wet van 5 juni 1871, de wet van 29 april 1819, artikel 138 der Gemeentewet, doordat bij de bestreden beslissing de Bestendige Deputatie zich bevoegd verklaart,

dan wanneer het om een onrechtstreekse belasting gaat;

de belasting op wegenwerken en rioleringswerken immers volgens constante rechtspraak als onrechtstreeks moet worden aangezien en trouwens artikel 5 van het besluit van de gemeente Brasschaat, de dato 8 november 1949, houdende invoering van de belasting, zelf voorziet dat de belasting onrechtstreeks is;

luidens hetzelfde artikel de onrechtstreekse belasting desgevallend op verzoek van de betrokken eigenaar in een annuïteitsbelasting wordt omgezet, die dan als rechtstreekse belasting zal worden beschouwd;

afgezien van het feit, dat de gemeenteraad de bevoegdheid niet heeft om een belasting willekeurig een ander karakter toe te kennen dan ze werkelijk heeft, er in elk geval geen bewijs is voorgebracht van een verzoek van de eigenaar tot omzetting in een annuïteitsbelasting;

aanlegger zich, gezien de vermeldingen van het aanslagbiljet, tot de Bestendige Deputatie heeft gewend, doch dat deze zich onbevoegd had moeten verklaren; dat de bepalingen op het stuk immers van openbare orde zijn;

Overwegende dat de bestreden beslissing het bezwaarschrift verwerpt, door aanlegger ingediend tegen zijn aanslag, voor het dienstjaar 1953, in de belastingen van de gemeente Brasschaat op wegenwerken en rioleringswerken;

Overwegende dat de reglementen van de gemeente Brasschaat de kosten dezer werken teruggevorderd worden bij middel van een belasting op de eigenaars van erven gelegen langsheen de verkeersweg, waarin die werken uitgevoerd werden, en dat die belastingen het eigendom treffen en opeisbaar zijn ten laste van de eigenaars, op grond van artikel 138, paragraaf 2, der gemeentewet, de eerste belasting bij de ingebruikstelling van de straat, de tweede bij de ingebruikstelling van het riool;

Overwegende dat een gemeentebelasting gevestigd ten laste van eigenaars van erven gelegen langsheen een openbare weg waar wegenwerken of rioleringswerken uitgevoerd werden door de gemeente op haar kosten, en die berekend wordt volgens de gevallengte, maar die, in principe ineens eisbaar is — ten deze op het ogenblik van ingebruikstelling van het riool of van de straat — een onrechtstreekse belasting is;

Overwegende dat, weliswaar, voormelde reglementen beschikken dat op verzoek van betrokken eigenaar de belasting omgezet wordt in een annuïteitsbelasting;

Dat, nochtans, dit vermogen slechts een wijze van betaling tot voorwerp heeft en niet belet dat de eigenaar die er van gebruik maakt zich alsdan kwijt van een belasting, die, zoals zij gevestigd is, een onrechtstreekse belasting uitmaakt;

Overwegende dat geen wetsbepaling aan de Bestendige Deputatie van de Provinciale Raden bevoegdheid verleent om de geschillen in zake onrechtstreekse belastingen te beslechten;

Dat, dienvolgens, het bestreden besluit, door ten gronde uitspraak te doen op het bezwaarschrift van aanlegger de in het middel aangeduide wetsbepalingen geschonden heeft;

Om die redenen,

Vebreekt het bestreden besluit;

Beveelt dat melding van onderhavig arrest zal worden gemarkeerd op de kant van de vernietigd beslissing; Veroordeelt verweerster tot de kosten;

Verwijst de zaak naar de bestendige deputatie van de provinciale raad van Limburg.

RAAD VAN STATE

3e Kamer. — 23 november 1956.

Zetel : M.M. Devaux, voorzitter; Somerhausen, verslaggever, en De Bock.

Auditoraat : M. Rémion.

Advocaat : Mr Buch.

Vreemdelingen. — Vreemdelingenpolitie.

De Minister van Justitie past artikel 3, 2°, van de wet van 28 maart 1952 verkeerd toe wanneer hij de beslissing tot terugwijzing van een vreemdeling steunt op de syndicale werkzaamheid van de belanghebbende, namelijk op het heftig gekant zijn van het syndicaat waarvan hij een leider is tegen de E.G.K.S., zonder zich te beroepen op een concrete handeling in deze werkzaamheid welke de kolenproductie van België zou hebben verminderd of in gevaar gebracht, zoals andere arbeiders aanzetten hun rendement te verminderen, de arbeid in de mijnen stop te zetten of België te verlaten.

Het nadeel voor de economie, in de zin van artikel 3, 2°, van de wet van 28 maart 1952, omvat zowel de handelingen tegen de kolenproductie als de praktijken in strijd met de handelsgebruiken.

Lodolo t/ Belgische Staat (Minister van Justitie).

Gezien het op 18 december 1954 ingediende verzoekschrift, waarbij Gastone Lodolo de vernietiging vordert van het besluit van de Minister van Justitie van 21 oktober 1954 dat hem bevel geeft het Rijk te verlaten met verbod er terug te keren;

.....

Overwegende dat verzoeker op 19 maart 1953 België is binnengekomen met een collectief visum voor voorlopige vestiging wegens dienstneming als mijnwerker; dat het bestreden besluit hem op 27 oktober 1954 door de burgemeester van Marcinelle ter kennis is gebracht; dat verzoeker het Rijk niet binnen de hem gestelde termijn heeft verlaten, dat hij is aangehouden, bij vonnis van de correctionele rechtbank te Charleroi van 29 december 1954 tot een maand gevangenisstraf is veroordeeld, en op 5 januari 1955 naar de grens van het Groothertogdom Luxemburg is geleid;

Overwegende dat het bestreden besluit gemotiveerd is door de overweging dat «de aanwezigheid van de — vreemdeling — nadelig is voor de economie van het land»;

Overwegende dat uit het dossier blijkt, dat verzoeker lid is van het Eenheidssyndicaat der mijnwerkers, dat hij de bijdragen voor deze vereniging int, dat hij lid is van het gewestelijk comité voor Charleroi, dat hij «verantwoordelijke» is voor de plaatselijke pers voor Italiaanse arbeiders en dat hij aan een Frans-Belgische vergadering van mijnwerkers heeft deelgenomen; dat verzoeker deze feiten niet betwist;

Overwegende dat de tegenpartij betoogt, dat het Eenheidssyndicaat der mijnwerkers heftig gekant is tegen de Europese Gemeenschap voor kolen en staal en dat verzoeker door het deelnemen aan de propaganda van dit syndicaat de organisatie van de steenkolenindustrie in België in gevaar brengt, dat deze werkzaamheid klaarblijkelijk nadelig is voor 's lands economie en dat de Minister in volledige vrijheid beslist of een vreemdeling nadelig is voor 's lands economie;

Overwegende dat de wet van 28 maart 1952 onder de oorzaken van terugwijzing van een vreemdeling, het nadeel voor de economie vermeldt; dat de wetgever volgens de parlementaire voorbereiding in hoofdzaak de Regering heeft willen toelaten, vreemde handelaars die praktijken zouden beoefenen die in strijd zijn met de handelsgebruiken maar waarvoor de wetgeving geen straffen stelt, uit het Rijk te verwijderen, maar dat hij ook de kolenproductie, hoeksteen van 's lands economie, tegen de handelingen van vreemdelingen in het algemeen heeft willen vrijwaren (Verslag van de Commissie van de Kamer, zitting 1951-1952, document n° 222);

Overwegende dat de tegenpartij zich tegen verzoeker alleen beroept op de actie die hij als lid en plaatselijk leider van het Eenheidssyndicaat der Mijnwerkers voert tegen de Europese Gemeenschap voor kolen en staal; dat zij in het dossier omzendbrieven opneemt, die de mijnwerkers aanzetten bij de verkiezing van de afgevaardigden van de mijnschacht voor de lijst van het Eenheidssyndicaat te stemmen en een premie van duizend frank te eisen, alsook brochures van het Wereldvakverbond; dat de tegenpartij in een aanvullende nota verklaart dat «de maatregel van terugwijzing van verzoeker dus wel steunt niet op het lidmaatschap van het Eenheidssyndicaat der mijnwerkers alleen maar op zijn syndicale werkzaamheid waardoor zijn aanwezigheid onrechtstreeks nadelig voor 's lands economie kan worden geacht;

Overwegende dat de Europese Gemeenschap voor kolen en staal bij een door de wet van 25 juni 1952 goedgekeurd verdrag is opgericht; dat dit verdrag voor een termijn van vijftig jaar is aangegaan en dat niets in het dossier dient om aan te tonen, dat verzoekers geschriften of woorden de uitvoering van dit verdrag zouden hebben beïnvloed; dat het rechtsmotief van de bestreden maatregel niet is de verstoring die door deze aanvallen zou zijn veroorzaakt;

Overwegende dat de tegenpartij, toen zij voor de beslissing tot terugwijzing uitging van verzoekers syndicale werkzaamheid, zonder zich te beroepen op een concrete handeling in deze werkzaamheid die de kolenproductie van België zou hebben verminderd of in gevaar gebracht, zoals andere arbeiders aanzetten hun rendement te verminderen, de arbeid in de mijnen stop te zetten of België te verlaten, artikel 3, 2°, van de wet van 28 maart 1952 verkeerd heeft toegepast;

(Vernietiging van het besluit van 21 oktober 1954 van de Minister van Justitie — kosten ten laste van de Staat.)

Vlaamse Juristen,

abonneert U

op het

Rechtskundig Weekblad

HOF VAN BEROEP TE GENT

7e Kamer. — 14 april 1956.

Eerste Voorzitter : M. Van Winckel.

Raadsheren : M.M. Noest en Buysse.

Advocaat-Generaal : M. Ely.

Advocaat : Mr Delagrangé.

Strafrecht. — Diefstal. — Oogmerk om zich de weggenomen zaak voorgoed toe te eigenen niet vereist.

Zo het « wegnemen » in de zin van artikel 461 S.W. het begrip van een toeëigening van eigendom insluit, is echter niet het oogmerk van de dader vereist zich de weggenomen zaak voorgoed toe te eigenen.

Voldoende is dat de dader zich tegen de wil van de eigenaar in het bezit stelt van de zaak om ze te gebruiken en er over te beschikken zoals de eigenaar zelf; het is zonder belang dat de dader slechts een kortstondig en wel bepaald gebruik van de zaak op het oog heeft, zodra vaststaat dat de wegneming geschied is zonder de bedoeling de eigenaar slechts momenteel van het bezit der weggenomen zaak te beroven of m.a.w. zonder de bedoeling de weggenomen zaak aan de eigenaar terug te bezorgen.

Het ontbreken van de bedoeling om de zaak aan de eigenaar terug te geven is voldoende bewezen door het achterlaten van de zaak na het door de dader beoogde gebruik.

Daar reeds het verplaatsen van de zaak een vermoeden van toeëigening doet ontstaan, is het kennelijk verlaten daarvan de uitoefening van een attribuut van het eigendomsrecht.

O.M. t/ U.

Overwegende dat het openbaar ministerie tijdig en geldig in hoger beroep gekomen is;

Overwegende dat zo het wegnemen in de zin van artikel 461 S.W. het begrip van een aanmatiging van eigendom insluit, hierbij echter in hoofde van de dader de bedoeling niet vereist is zich de weggenomen zaak voorgoed toe te eigenen; dat het volstaat dat de dader zich tegen de wil van de eigenaar in het bezit stelt van de zaak om ze te gebruiken en er over te beschikken zoals de eigenaar zelf; dat het zonder belang is dat de dader slechts een kortstondig en wel bepaald gebruik van de zaak op het oog had, van zo haast het vaststaat dat de wegneming geschied is zonder het inzicht de eigenaar slechts momenteel van het bezit der weggenomen zaak te beroven of, met andere woorden, zonder het inzicht de weggenomen zaak aan de eigenaar terug te bezorgen; dat het ontbreken van inzicht om de zaak aan de eigenaar weer te geven voldoende bewezen is door het achterlaten van de zaak na het door de dader beoogd gebruik; dat waar reeds het verplaatsen van de zaak een vermoeden van toeëigening doet ontstaan, het kennelijk verlaten derzelfde de uitoefening is van een attribuut van het eigendomsrecht; dat geheel ten onrechte de eerste rechter gemeend heeft deze redenering, die in het achterlaten van de zaak het bewijs ziet van een aanmatiging van eigendom, te kunnen ontzenuwen door de bewering « dat zij ook kan aangehaald worden voor diegene die het voorwerp in gebruik of lening heeft »; dat het volstaat, om het verkeerde van die zienswijze te doen uitschijnen, te laten opmerken dat de derelictie, zo weinig tot het wezen van de door de eerste rechter aangehaalde rechtsinstituten behoort,

dat zij, in het geval van bruiklening, misbruik van vertrouwen zou uitmaken;

Overwegende dat door het onderzoek vóór het Hof bewezen werd dat de beklaagde in feite wel gehandeld heeft zoals hierboven in principe is uiteengezet;

Overwegende dat het inderdaad vaststaat dat de beklaagde, de nacht van 29 op 30 januari 1955, na zijn eigen fiets verloren te hebben, buiten weten en tegen de wil van de eigenaar, bedrieglijk de fiets van D'Haene Abel aan de voorgevel van een woonhuis, waar D'Haene op bezoek was, weggenomen heeft, zich er van bediend heeft om zich op weg naar huis te begeven en verder over die fiets beschikt heeft door hem, toen hij nagezet werd, in een zijweg achter te laten;

Overwegende dat de feitelijke omstandigheden van de zaak, verre van te laten uitschijnen, zoals door de eerste rechter werd aangenomen, dat de beklaagde slechts een momentele bezitsberoving van de eigenaar op het oog had, er integendeel op wijzen dat hij volstrekt niet voornemens was de fiets, na gebruik, aan de eigenaar terug te bezorgen;

Overwegende inderdaad, dat de beklaagde op het, door hem, zoals hij toegeeft, waargenomen geroep van de eigenaar, die hem had horen en nog even zien wegstijgen, onmiddellijk het licht aflegde en, dadelijk nagezet, de fiets in een zijstraat op het land achterliet; dat de omstandigheid dat beklaagde nadien nog wat in de omgeving is blijven rondslenteren en door de personen die hem achtervolgden werd aangetroffen, het hierboven aangehaald bewijs van zijn poging tot ontvluchting niet ontzenuwt — zoals door de eerste rechter verkeerdelijk werd aangenomen — doch zijn verklaring vindt in het feit dat, plots zonder vervoermiddelen, beklaagde nog in beraad zal gestaan hebben, vooraleer de lange weg naar zijn verafgelegen woning te voet af te leggen of misschien wel op het mislukken van de opsporingen wachtte om de fiets terug te halen; dat beklaagde trouwens gearzeld heeft zijn eenzelveheidskaart te vertonen, niet gezegd heeft waar hij met de fiets gebleven was en niet enkel geen woord van het gebeurde repte, doch integendeel, op de interpellatie van de eigenaar antwoordde «niets met de diefstal te zien te hebben»; dat zulks voorzeker de houding niet is van iemand die slechts momenteel andermans zaak in gebruik neemt met het inzicht ze daarna aan de eigenaar terug te bezorgen;

Overwegende anderzijds dat, zo beklaagde zich weliswaar op het ogenblik van de feiten in dronken toestand bevond, die dronkenschap nochtans niet zo ver gevorderd was dat hij het besef van zijn daden verloren had en op strafrechtelijk gebied als niet verantwoordelijk zou moeten worden aangezien.

Over het sturen in staat van dronkenschap.

Overwegende dat bij de behandeling van de zaak vóór het Hof met sub B. omschreven wanbedrijf in hoofde van beklaagde bewezen is gebleven zoals het door de eerste rechter als bewezen werd aangenomen;

Overwegende dat de deswegens tegen beklaagde uitgesproken straf rechtmatig is en dient bevestigd te worden;

Overwegende dat terecht ook beklaagde door de eerste rechter gedurende een termijn van vijftien dagen vervallen verklaard werd van het recht een voertuig of een luchtschip te besturen en een rijder te geleiden.

Om deze redenen,

Het Hof, rechtdoende op tegenspraak,

.....
Ontvangt het hoger beroep van het openbaar ministerie;

Er op beslissend:

Bevestigt het beroepen vonnis wat aangaat de geldboete, met opdecimen en vervangende gevangenisstraf, opgelegd — en het verval van recht uitgesproken — uit hoofde van feit B en wat de veroordeling in de kosten betreft;

Rechtdoende voor het overige met eenparigheid van stemmen:

Doet het bestreden vonnis te niet waar het beklaagde vrijspreekt van het vervolg uit hoofde van feit A en, opnieuw wijzend, veroordeelt beklaagde, met zelfde eenparigheid van stemmen, uit hoofde van feit A tot een gevangenisstraf van één maand en een geldboete van 26 fr., welke verhoogd met 190 decimen 520 fr. zal bedragen, of een vervangende gevangenisstraf van acht dagen, enz.

HOF VAN BEROEP TE GENT

1e Kamer. — 14 april 1956.

Voorzitter: M. Bossaert.

Raadsheren: M.M. Verougstraete en Axters.

Advocaat-Generaal: M. Matthijs.

Advocaten: Mrs Cant en Schramme.

Beslag tot bewaring, gelegd krachtens bevelschrift van de voorzitter van de rechtbank van koophandel. — Vordering tot opheffing van dat beslag. — Bevoegd is de rechtbank van eerste aanleg.

Het verzet tegen het bevelschrift, houdende toelating om beslag tot bewaring te leggen, valt onder de bevoegdheid van de rechtbank van koophandel of van de voorzitter dezer rechtbank; de vordering tot opheffing van het beslag tot bewaring moet voor de rechtbank van eerste aanleg aanhangig gemaakt worden. Zulks steunt op de artikelen 14 en 51 van de wet op de bevoegdheid, krachtens welke de rechtbanken van koophandel geen kennis nemen van de tenuitvoerlegging van hun vonnissen.

Vereecke t/ Weidman en Balin.

Advies O.M.

Bij deurwaardersexploot dd. 24 mei 1954, heeft de heer Albert Vereecke, handel drijvend onder de naam «Zeebrugse Houthandel», tegen de vennootschap van Duits recht «Weidmann und Balin», te Hamburg, vóór de rechtbank van koophandel te Brugge, een vordering ingesteld strekkende tot:

1°) handlichting van een bewarend beslag, ten verzoeken van deze vennootschap gelegd bij deurwaarders-exploot van 1 februari 1954 krachtens een bevelschrift van de Voorzitter van de rechtbank van koophandel dd. 21 Januari 1954, en zulks op een hoeveelheid pitchpine boomstammen, die, tussen 19 en 21 Januari 1954, te Zeebrugge uit het schip m/s «Alsterpark» gelost werden, en aldaar op de werven van de heer Vereecke werden gelegd;

2°) veroordeling van deze vennootschap tot betaling van 50.000 frs, te vermeerderen met een bedrag van 500 frs per dag, te rekenen van de datum der dagvaar-

ding, wegens schadeloosstelling voor de beschadiging aan het hout veroorzaakt;

3°) veroordeling van deze vennootschap tot de betaling van een bedrag van 10.000 frs, wegens winstderving.

Waar de oorspronkelijke verweerster zich enkel er toe beperkt heeft de onbevoegdheid «ratione materiae» van de rechtbank van koophandel op te werpen, en uitdrukkelijk voorbehoud heeft gemaakt nopens de onontvankelijkheid en de ongegrondheid van bedoelde vordering op tijd en stond te concluderen, heeft de rechtbank, oordelende dat de vordering ten slotte een onderzoek en betwisting betekende betreffende de tenuitvoerlegging van het bevelschrift waarbij de bewaurende beslaglegging werd gemachtigd, haar bevoegdheid afgewezen bij toepassing van de artt. 14, 37ter en 51 van de wet dd. 25 maart 1876 betreffende de bevoegdheid en de aanleg in burgerlijke en handelszaken.

Tegen dit vonnis dd. 10 Februari 1955 heeft oorspronkelijk aanlegger binnen de wettelijke termijn, in regelmatige vorm, een ontvankelijk beroep ingesteld.

Vóór het Hof wordt andermaal enkel de vraag van de bevoegdheid «ratione materiae» gesteld, en is het beroep gegrond op dezelfde middelen als die welke partijen vóór de eerste rechter hebben doen gelden.

Laatstgenoemde heeft ondanks naderhand tegenstrijdige stellingen van appellant of stellingen die buiten het raam vallen van hetgeen door de inleidende dagvaarding gevorderd werd, zeer juist vastgesteld dat de vordering er op neerkwam te doen verklaren dat het bewarend beslag als niet meer geldig diende te worden beschouwd, omdat niet binnen de bepaalde termijn, te weten voor de eerst nuttige terechtzitting, ten gronde gedagvaard werd, zodat daartoe eigenlijk moet worden onderzocht of, bij het leggen en handhaven van het bewarend beslag, de voorwaarden door het machtigingsbevelschrift bepaald al dan niet werden nageleefd.

Naar ons oordeel is het duidelijk dat het aldus gaat om een betwisting omtrent de tenuitvoerlegging van het bevelschrift, daar zoals geïntimeerde het terecht doet opmerken appellant hoofdzakelijk de opheffing van de getroffen uitvoeringsmaatregel heeft gevorderd, en geenszins de intrekking van het bevelschrift zelf, wat appellant in zijn hoedanigheid van derde-beslagene trouwens niet ontvankelijk zou zijn te vorderen.

Alhoewel de rechtspraak verdeeld schijnt nopens de vraag welk gerecht bevoegd is om uitspraak te doen over het rechtsmiddel ingesteld tegen de tenuitvoerlegging, die aan de machtiging tot beslaglegging gegeven werd, kan echter worden vastgesteld dat de overgrote meerderheid van deze rechtspraak er toe besluit dat dergelijke betwisting, op grond van de artt. 14 en 51 van de wet op de bevoegdheid in burgerlijke en handelszaken, uitsluitend onder de bevoegdheid ressorteert van de rechtbank van eerste aanleg (Zie o.m. de rechtspraak aangehaald in R.P.D.B. - Tw. Saisi Conservatoire - nr 98; Tw. Compétence en matière civile et commerciale - nr 712; Tw. Exécution des jugements en matière civile - nr 357).

De beschouwingen van deze rechtspraak dienen m.i. volkomen te worden bijgetreden, omdat zij het grondbeginsel handhaven van de principiële onbevoegdheid van de bijzondere gerechten inzake uitvoeringsgeschillen met betrekking tot de door hen gewezen beslissingen. Wat verder de twee andere onderdelen van de oorspronkelijke vordering betreft (omtrekt de schadeloosstelling en de winstderving), dienen zij, in verband met hun verknochtheid of samenhang met het eerste hoofdzakelijk deel van de oorspronkelijke vordering tot

handlichting van de getroffen uitvoeringsmaatregel, samen verenigd te blijven voor één zelfde gerecht, overeenkomstig de bepaling van art. 37ter van de wet dd. 25 maart 1876, en mits inachtneming van de voorkeurrang opgegeven door art. 37bis, 3°, 4° en 5° dezer wet, te weten : de rechtbank van eerste aanleg.

Naar ons oordeel, heeft de rechtbank van koophandel dan ook terecht haar bevoegdheid afgewezen, en dient het beroep tegen deze beslissing van onbevoegdheid ongegrond te worden verklaard.

(w.g.) J. Matthijs.

Arrest

Gezien de stukken, o.m. het vonnis tussen partijen op tegenspraak gewezen door de Rechtbank van Koophandel te Brugge op 10 Februari 1955;

Overnemende de beweegredenen van de eerste rechter;

O. dat doorgaans aangenomen wordt dat, zo het verzet tegen het bevelschrift houdende toelating tot bewarend beslag in de bevoegdheid valt van de Rechtbank van Koophandel of van de Voorzitter van deze rechtbank, de vordering tot handlichting van het bewarend beslag vóór de rechtbank van eerste aanleg aanhangig moet gemaakt worden;

dat deze rechtspraak gesteund is op artikelen 14 en 51 van de wet op de bevoegdheid waarbij de rechtbanken van koophandel geen kennis nemen van de uitvoering van hun vonnissen;

O. dat appellant vergeefs betwist dat het ter zake over een uitvoeringsgeschil zou gaan;

dat de vordering immers er hoofdzakelijk toe strekte « te horen zeggen voor recht dat het tussen te komen vonnis als handlichting zal gelden van het bewarend beslag dat de geïntimeerde had laten leggen bij exploit van 1 februari 1954 »;

dat ze gesteund was op het feit dat geïntimeerde, na haar bewarend beslag, nagelaten had de nodige procedure desbetreffend in te stellen en ten minste partijen te dagvaarden voor de eerst nuttige zitting van de Koophandelsrechtbank zoals bevolen in het bevelschrift van de Voorzitter dd. 21 januari 1954, hetgeen, in de stelling van appellant, de ongeldigheid van het beslag moest medeslepen;

O. dat appellant nog voorhoudt, dat hij in werkelijkheid de intrekking der toelating tot bewarend beslag bedoeld heeft;

dat deze stelling geen steun vindt in de bewoordingen van de inleidende dagvaarding;

O. dat de eis tot betaling van schadeloosstelling en van winstderving afhankelijk is van de vordering tot handlichting van het bewarend beslag en aldus eventueel zal dienen ingesteld voor de rechtbank die van de intrekking van de toelating tot bewarend beslag zal te kennen hebben;

Om deze redenen,

het Hof,
Gelet op art. 24 van de wet van 15 Juni 1935,

Gehoord in zijn eensluitend advies de heer Matthys, advocaat-generaal,

Alle verdere en strijdige conclusiën als ongegrond verwerpend, ontvangt het beroep, verklaart het ongegrond, dienvolgens bevestigt het bestreden vonnis in al zijn beschikkingen;

Veroordeelt appellant tot de kosten van de aanleg.

BURGERLIJKE RECHTBANK TE ANTWERPEN

4e Kamer. — 12 december 1956

Alleenrechtsprekend rechter : M. Roevens.
 Openbaar Ministerie : M. Van Leuven.
 Advocaten : Mrs Jos Marck en Theo Dom.

Ziekenhuisverpleegster door C.O.O. voorlopig aangesteld. — Geen contractuele rechtsverhouding, doch een statutair verband.

De voorlopige aanstelling van een ziekenhuisverpleegster door de C.O.O. te Antwerpen doet niet een contractuele rechtsband, doch een statutair verband ontstaan; de bepalingen van de wet op het bediendencontract zijn derhalve niet van toepassing.

Het onderworpen zijn van voorlopig benoemen in bestendige functies aan de maatschappelijke zekerheid doet niets af aan hun administratief statuut.

De Ceuster, echtg. De Witte t/ C.O.O. te Antwerpen.

Advies O. M.

Over wat het gaat :

Ingevolge de openverklaring van plaatsen van gasthuis-verpleegster bij de C.O.O. te Antwerpen stelde de genaamde De Ceuster Philomena haar kandidatuur voor op 18 maart 1953;

In haar zitting van 22 mei 1953 bij geheime stemming en met algemeenheid van stemmen, werd aanlegster benoemd tot verpleegster, voorlopig voor een termijn van 2 jaar met ingang van 1 juni 1953;

Ingevolge het maandelijks verslag over de wijze van dienen, besloot de C.O.O. in haar zitting van 26 november 1954 de voorlopige benoeming van verpleegster De Ceuster in te trekken op datum van 31 december 1954, beslissing aan haar betekend op 30 november 1954;

Aanlegster zich beroepende op de toepassing van de Wet van 7 oogst 1922 op het bedienden-contract, dagvaarde de C.O.O. bij exploit van 10 oogst 1955 in betaling van een opzegvergoeding van 13.250 fr.;

Het Arbeidsgerecht van Antwerpen verklaarde zich in haar vonnis van 15 februari 1956 onbevoegd om over de eis kennis te nemen.

Ten gronde :

Eerste eis :

Aangezien artikel 2 van de arbeidsverordening over het bedienden- en werkliedenpersoneel van de Commissie van Openbare Onderstand van Antwerpen als volgt luidt :

« de bedienden en werklieden dienen één of twee jaar *voorlopig* dienst te doen volgens de schikkingen van de wedderooster; na die termijn zal de Commissie hen bepaald benoemen ofwel van hun diensten afzien.

» De bepaalde benoeming zal voorafgegaan worden van een nieuw geneeskundig onderzoek.

» De dienstoversten zullen tijdens de proeftijd alle drie maanden verslag inzenden aan de Commissie over de belanghebbende en bij ongunstig verslag zal van zijn diensten afgezien worden.

» De kandidaat mag inzage nemen van die verslagen en heeft recht in beroep te gaan bij de Onderzoeksradaad.

» De toepassing van de bepaalde benoeming treedt

in voege de eerste der maand volgend op de verjaring van de voorlopige indiensttreding. »

Dat in bovenvermelde arbeidsverordening alsmede in hare beslissingen van 22 mei 1953 en 26 november 1954 de C.O.O. nooit melding maakte van een tijdelijke bediening;

Dat hieruit moet blijken dat aanlegster benoemd werd in een permanente functie, en dit voorlopig of op proef gedurende een bepaalde periode, waarna aanlegster definitief zou benoemd worden, indien zij voldeed aan de voorwaarden daartoe gesteld;

Dat zij derhalve dan ook valt onder de categorie van beambten « les employés improprement temporaires, c.à.d. nommés à temps à des postes permanents »;

Dat bijgevolg artikel 2 van de Arbeidsverordening van de C.O.O. het statuut van aanlegster regelt en dienvolgens artikel 29, laatste lid der wet van 7 oogst 1922 op de rechtsverhouding tussen gedingvoerende partijen van toepassing is;

Dat anderzijds uit een bestendige rechtspraak blijkt dat artikel 29, laatste lid van voormelde wet niet van toepassing is op de bedienden van Staat, Provinciën en Gemeenten, en dat de bedienden der C.O.O. daarmee gelijk gesteld worden;

Overwegende dat het dus uitgesloten is dat de verhouding tussen de gedingvoerende partijen zou geregeld worden door de wet van 7 oogst 1922 op het bediendencontract, en slechts zou kunnen toegepast worden, in zo verre de verhouding tussen partijen van contractuele aard zou zijn.

Dat echter uit geen enkel document van de bundel blijkt dat in casu naast de elementen van publiek-rechtelijke aard, insgelijks een element van contractuele aard zou aanwezig zijn;

Dat inderdaad aanlegster door eenzijdige daad van de C.O.O. werd benoemd; door eenzijdige daad van de C.O.O. werd ontslagen, en haar wedde door eenzijdige daad van de C.O.O. werd vastgesteld;

Dat de vordering van aanlegster ongegrond is en zij er dient van afgewezen;

Tegeneis wegens roekeloos geding :

Aangezien deze eis totaal ongegrond is; dat inderdaad, in casu, aanlegster de mening toegedaan zijnde recht te hebben, dit recht mocht opeisen, en er dan ook geen sprake kan zijn van tergend of roekeloos geding.

get. Van Leuven.

Vonnis

Overwegende dat de eis er toe strekt verweerster zich te horen veroordelen om aan aanlegster te betalen, hoofdens opzegvergoeding, een bedrag van 13.250 fr., met de gerechtelijke intresten vanaf 27 januari 1955 en de kosten van het geding;

In feite :

Overwegende dat aanlegster zich ingevolge de openverklaring van plaatsen van gasthuisverpleegster bij de Commissie van Openbare Onderstand van Antwerpen kandidaat gesteld heeft op 18 maart 1953; dat in haar zitting van 22 mei 1953 verweerster bij geheime stemming en met algemeenheid van stemmen beslist heeft : « te benoemen tot verpleegster, voorlopig voor twee jaar, met ingang van 1 juni 1953 : De Ceuster Philomena, geboren op 3 juni 1925 »;

Dat ingevolge het maandelijks verslag over de wijze van dienen, en het daaropvolgend onderzoek, verweerster in haar zitting van 26 november 1954, bij geheime stemming en met algemeenheid van stemmen

beslist heeft de voorlopige benoeming van De Ceuster Philomena in te trekken op datum van 31 december 1954;

Dat deze beslissing aan aanlegster betekend werd op 30 november 1954;

Dat aanlegster, zich beroepende op de toepassing van de Wet van 7 augustus 1922 op het bediendencontract, verweerster dagvaardde in betaling van een schadevergoeding van 13.250 fr., de gerechtelijke instresten vanaf 27 januari 1955 en de kosten des geding;

Dat het Arbeidsgerecht van Antwerpen zich bij vonnis dd. 15 februari 1956 onbevoegd verklaarde over deze eis kennis te nemen (zie dit vonnis, opgenomen R.W. 28 oktober 1956, kol. 362);

In rechte :

Overwegende dat aanlegster voorhoudt niet uitgesloten te zijn van de toepassing van de wet van 7 augustus 1922 op het bediendencontract, gewijzigd door de wet van 22 juli 1952 en 11 maart 1954, en namelijk niet door het artikel 29, laatste alinea, vermits zij niet behoort tot het vast aangeworven personeel van Staat, Provincie, Gemeene of daarmede gelijkgestelde openbare besturen;

Dat daarenboven meerdere elementen duidelijk het verschil aantonen tussen de tijdelijke en de vastbenoemden: geen hogere administratieve tussenkomst, afdanking mits naleving van één maand « vooropzeg », toelating tijdens de vooropzeg om zich van het werk te verwijderen teneinde een nieuwe werkkring te zoeken, verlofvergoeding, afhoudingen op de wedde ten bate van de R.M.Z. en onderworpen zijn aan de verplichte ziekteverzekering;

Overwegende dat met de jongste administratieve doctrine dient aanvaard te worden, dat alleen beambten, die bij contract worden aangeworven, kunnen worden beschouwd als staande tegenover de overheid in « contractueel dienstverband », terwijl al de anderen in « statutair dienstverband » staan tegenover de publiek-rechterlijke persoon die hen benoemde, statutaire rechtstoestand die wettelijk kan zijn of reglementair; (Montballieu : R.W. 25 december 1955, kol. 737 en de aldaar aangehaalde doctrine; Wigny : Principes Généraux en Droit Administratif Belge, n° 71; Buttgenbach : Droit Administratif n° 204; Mast : Overzicht van het Administratief recht, p. 29);

Overwegende dat verweerster, aanlegster weliswaar voor een bepaalde tijd heeft aangesteld (2 jaar) maar dan toch in een bediening die een bestendig karakter heeft;

Dat de arbeidsverordening over het bedienden- en werkliedenpersoneel van de C.O.O. van Antwerpen in haar artikel 2 voorziet dat de bedienden en werklieden één of twee jaar voorlopig dienst dienen te doen volgens de schikkingen van de wedderooster; na die termijn zal de Commissie hen bepaald benoemen ofwel van hun diensten afzien;

Overwegende dat de voorlopige indiensttreding van aanlegster bij verweerster, de C.O.O. van Antwerpen, haar bijgevolg niet plaatst in contractuele verhouding, maar aanlegster zich ten opzichte van de C.O.O., in statutair verband bevindt; dat derhalve de bepalingen van het bediendencontract op aanlegster niet van toepassing zijn (R.J.D.A. 1946, Commentaar Staatsraad Moureau op arrest Cas. ddi 7-10-1943);

Overwegende dat overigens uit geen enkel document van de bundel blijkt dat in casu, naast de elementen van publiekrechtelijke aard, insgelijks een element van contractuele aard zou aanwezig zijn;

Dat inderdaad aanlegster door eenzijdige daad van de C.O.O. werd benoemd; door eenzijdige daad van de C.O. werd ontslagen, en haar wedde door eenzijdige daad van de C.O.O. werd vastgesteld;

Overwegende dat de elementen door aanlegster in hare besluiten naar voor gebracht en de besluiten daaruit getrokken niet met de werkelijkheid overeenstemmen;

Dat immers aanlegster zelf, in stede van de te volgen procedure voort te zetten, zich wendde tot een syndicaat hetwelk deze zaak beschouwde als een eenvoudig bediendencontract;

Dat er in het geheel niet een opzeg werd gegeven, maar de voorlopige benoeming werd ingetrokken;

Dat de toelating verleend om zich af en toe van haar dienst te verwijderen om werk te zoeken, geen recht aan de betrokkene gaf op twee halve dagen per week teneinde een andere werkgelegenheid te zoeken;

Dat het onderworpen zijn aan de Maatschappelijke Zekerheid der voorlopig benoemden in bestendige functies (zie wet van 20 mei 1949 en Omzendbrief Minister van Binnenlandse Zaken betreffende deze wet, in het Belgisch Staatsblad verschenen respectievelijk op 12 juni en 18 december 1949) derhalve niets afdoet aan hun administratief statuut;

Overwegende dat in het licht van al deze beschouwingen en alhoewel het niet kan betwist worden dat openbare instellingen zoals onder meer de Commissie van Openbare Onderstand, ook personeel in dienst kunnen hebben, aangeworven op contractuele basis, in huidige geval aanlegster, zoals Staatsraad Moureau zich uitdrukt, valt onder de categorie « les employés appelés improprement temporaires, c'est à dire nommés à temps à des postes permanents » en niet onder de toepassing valt van de wet die zij inroept en dat zij door het artikel 29 van deze wet van 7 augustus 1922 uitdrukkelijk uitgesloten is;

Tegeneis.

Overwegende dat aanlegster op tegeneis beweert dat verweerster op tegeneis lichtzinnig, onvoorzichtig en met een onverschoonbare halsstarrigheid huidige vordering heeft ingeleid;

Dat deze eis van aanlegster op tegeneis totaal ongegrond is, dat het hier immers een rechtsprincipe betreft en er geen sprake kan zijn van tergend en roekeloos geding;

Om deze redenen, de Rechtbank,

gehoord in openbare zitting van 28 november 1956 het eensluidende advies van de heer Van Leuven, Eerste Substituut-Procureur des Konings, gegeven in de Nederlandse taal;

Rechtdoende op tegenspraak;

Wat de hoofdeis betreft :

Verklaart deze ontvankelijk doch ongegrond; dienvolgens wijst aanlegster ervan af;

Wat de tegeneis betreft :

Verleent akte aan aanlegster op tegeneis, oorspronkelijke verweerster dat zij een tegeneis inleidt;

En er op recht doende, verklaart deze eis ontvankelijk doch ongegrond; dienvolgens wijst aanlegster op tegeneis ervan af;

Veroordeelt aanlegster op hoofdeis, verweerster op tegeneis, tot al de kosten van het geding;

verklaart het vonnis uitvoerbaar bij voorraad, niet-tengestaande alle verhaal en zonder borgstelling.

BURGERLIJKE RECHTBANK TE DENDERMONDE

5 oktober 1954.

Voorzitter : M. Goris.

Rechters : M.M. Rollier en Marijns.

Openbaar Ministerie : M. Van Damme.

Advocaten : Mrs Van Assche en Moreels.

Mandeligheid. — Geen verplichting tot aankoop van de gemeenschap van de muur. — Rechten van de eigenaar van de muur.

Op grond van artikel 661 B.W. heeft ieder eigenaar van een aan een muur palend erf het vermogen die muur geheel of gedeeltelijk gemeen te maken, mits hij aan de eigenaar van de muur de helft van de waarde daarvan en de helft van de waarde van de grond, waarop hij gebouwd is, betaalt. Nergens bepaalt de wet echter dat de aan een muur palende eigenaar tot aankoop van de gemeenschap van de muur kan gedwongen worden.

De eigenaar, wiens private muur door zijn nabuur werkelijk wordt in gebruik genomen als ware het reeds een gemene muur, kan zich op twee wijzen verdedigen :

1. door het instellen van een bezitsvordering binnen het jaar na de stoornis;

2. door het opvorderen van zijn privaat eigendomsrechts, desnoods gepaard met een vordering tot het bekomen van schadevergoeding en het afbreken van de uitgevoerde werken.

Van werkelijke ingebruikneming kan slechts sprake zijn, wanneer de nabuur tot inbezitneming of aanmatiging is overgegaan en een of andere «feitelijkheid» heeft gepleegd van aard om het instellen van een bezitsvordering door de eigenaar te rechtvaardigen.

De Rijk t/ Foncé.

Gezien de stukken, waaronder de vonnissen van de heer Vrederechter van het kanton Aalst, dd. 10-2-1953 en 12-1-1954, in regelmatige vorm voorgebracht, waartegen O. De Ryck in beroep is gekomen (dit laatste vonnis geb. te Aalst de 12-2-1954, boek 46, blad 33, vak 5. Ontvanger : 2035 fr. De Ontvanger get. Van Lierde);

Overwegende dat bij vonnis van 10-2-1953 enkel een deskundig onderzoek bevoelen werd; dat O. De Rijk, zonder het minste voorbehoud dit onderzoek bijgewoond heeft samen met zijn toenmalige raadsman, en klaarblijkelijk het vonnis uitgevoerd en aanvaard had; dat zijn huidig beroep tegen dit vonnis dus niet ontvankelijk is;

Overwegende dat O. De Rijk tijdig en regelmatig in beroep kwam tegen het eindvonnis;

De Rechtbank verklaart niet ontvankelijk het beroep in zover het gericht is tegen het vonnis van 12-1-1954 en er over beslissende :

Overwegende dat oorspronkelijke aanlegger V. Foncé eigenaar is van een eigendom, gelegen te Aalst, Langestraat, er gekadastrerd sectie F. n° 618, palende aan de eigendom van O. De Rijk, dat hij zijn eigendom destijds afgesloten heeft bij middel van een muur in baksteen en betonnen platen; dat hij er zich thans over beklaagt dat zijn muur aldus tevens de eigendom van zijn gebuur afsluit, zodat deze er van gebruik gemaakt heeft en voordeel getrokken heeft wat de mandeligheid van de muur voor gevolg heeft gehad, doch dat O. De Rijk nog gehouden blijft hem

de helft van de waarde van de muur te vergoeden;

Overwegende dat de eerste rechter, bij vonnis a quo, deze eis inwilligde en O. De Rijk veroordeelde tot betaling, uit hoofde zoals gevorderd, ener som groot 12.390 fr.;

Overwegende dat, op grond van artikel 611 B.W. iedere eigenaar van een aan een muur palend erf vermogen heeft om die muur geheel of gedeeltelijk gemeen te maken mits aan de eigenaar van de muur de helft van de waarde er van en de helft van de waarde van de grond, waarop hij gebouwd is, terug te betalen; dat echter nergens in de wet vermeld staat dat de aan een muur palende eigenaar tot aankoop van de gemeenschap van de muur kan gedwongen worden;

Overwegende dat, volgens de traditionele zienswijze, de eigenaar wiens private muur door de nabuur werkelijk in gebruik genomen wordt als ware het reeds een gemene muur, zich op een dubbele wijze verdedigen kan : 1. door het instellen van een bezitsvordering binnen het jaar der stoornis; 2. door het opvorderen van zijn privaat eigendomsrecht, gepaard desnoods met een vordering tot het bekomen van schadevergoeding en tot afbraak der uitgevoerde werken (zie o.m. Kluyskens : Zakenrecht, bl. 285, n° 296; Cl. Renard, «Chronique de jurisprudence» in de Rev. Crit. j. b. 1953, bl. 237, n° 50, telkens met overvloedige rechtsleer en rechtspraak); dat inderdaad algemeen aangenomen wordt dat de eigenaar van de afsluitingsmuur, die deze op eigen grond opgetrokken had, zich daarna niet meer tot de nabuur richten kon om hem te verplichten in de kosten er van bij te dragen, daar artikel 661 aan de nabuur enkel de bevoegdheid verleent om de gemeenschap van de muur af te kopen doch niet toelaat dat hij tot deze aankoop zou genoodzaakt worden;

Overwegende dat er weliswaar in de rechtsleer en rechtspraak een strekking is ontstaan die, steunende meer op redelijkheid, gemak en billijkheid dan op stellig recht, aanneemt dat de eigenaar van de private muur zich rechtstreeks wenden kan tot zijn nabuur om de betaling van de prijs der gemeenschap van de muur op te vorderen zo deze gebuur derwijze van bedoelde afsluiting gebruik gemaakt heeft dat hij op onbetwistbare en ondubbelzinnige wijze zijn wil te kennen heeft gegeven om tot gemeenmaking over te gaan en in feite reeds eigenhandig tot deze gemeenmaking overgegaan is;

Zie o.m. De Page T.V. bl. 1065; Beroep Brussel, 13-1-1908; Pas. 1918, II, 326; Brg. Rb. Antwerpen 6-12-1883, Pas. 1884, III, 78; B. Rb. Gent 7-12-1904, P.P. 1905, kol. 1034, 31-10-1934, Pas. 19136, III, 24; Cass. 25-2-1932, Pas. 1932, I, 83, enz.);

Overwegende dat deze rechtspraak en rechtsleer echter telkens gevallen bedoelen waar de nabuur een of ander gebouw of werken, enz. tegen de muur opgetrokken of aangeleund heeft, derwijze dat hij op ondubbelzinnige wijze zijn wil te kennen gaf om tot gemeenmaking van de muur over te gaan en zelfs eigenmachtig tot de uitvoering overgegaan is, doch nagelaten heeft de eigenaar van de muur te vergoeden;

Overwegende dat ook de hoger aangehaalde traditionele opvatting er op wijst dat er slechts van werkelijke ingebruikneming van de muur sprake kan zijn wanneer de nabuur tot in bezitneming of aanmatiging overgegaan is en een of andere «feitelijkheid» gepleegd heeft van aard om het instellen van een bezitsvordering vanwege de eigenaar te rechtvaardigen;

Overwegende dat O. De Rijk nooit tot dergelijke «feitelijkheid» overging, en derhalve, samen met de door de eerste rechter aangestelde deskundige, dient

aangenomen dat hij tot heden nooit zijn wil tot gemeenmaking van de muur kenbaar maakte, nooit eigenhandig tot gemeenmaking overging en nooit werkelijk de muur in gebruik genomen heeft;

Overwegende dat terloops nog dient opgemerkt dat volgens de niet betwiste uiteenzetting van beroeper bedoelde muur door V. Foncé over lange jaren opgetrokken werd, terwijl O. De Rijck slechts onlangs eigenaar geworden is van zijn huidige eigendom; verder dat het gedeelte van geïntimeerde muur, waar tegen gebouwd of aangeleund werd en door beroeper of zijn rechtsvoorganger werkelijk in gebruik genomen werd, reeds vroeger regelmatig gemeen gemaakt werd en V. Foncé hiervoor regelmatig werd vergoed;

Overwegende dat de houding van O. De Rijck noch bezitsvordering noch opvordering van eigendom rechtvaardigen kan vanwege V. Foncé, die er zich dus ook niet ernstig kan over beklagen dat tot gemeenmaking van de muur reeds overgegaan werd; dat zijn vordering tot vergoeding wegens voorgewende of beweerdde gemeenmaking derhalve dient afgewezen;

Overwegende dat het beroep aldus gegrond voorkomt;

Om deze redenen, de Rechtbank, zetelende in hoger beroep alle verdere en tegenstrijdige besluiten verwerpende, verklaart het beroep gegrond; dienvolgens doet het vonnis a quo dd. 12 januari 1954 te niet en doende wat de eerste rechter had behoren te doen, verklaart de oorspronkelijke vordering van V. Foncé ongegrond en verwerpt ze dienvolgens;

Veroordeelt geïntimeerde V. Foncé tot de gerechtskosten van beide instantien.

RECHTBANK VAN KOOPHANDEL TE ST.-NIKLAAS

1e Kamer. — 20 maart 1956.

Voorzitter : M. Dirix.

Ondervoorzitter : M. Blauwaert.

Rechter : M. Maes.

Referendaris : M. Cloquet.

Advocaten : Mrs Heynderickx en Vercruyssen.

Herstellingswerken aan auto. — Te laat geuite bezwaren tegen zichtbare gebreken.

In zake herstellingswerken aan een auto kunnen zichtbare gebreken, die gedurende ten minste twee maanden geen aanleiding hebben gegeven tot preciese klachten, bezwaarlijk als een niet aanvaardden van de herstellingen worden beschouwd.

Wuytack t/ Van de Vijver.

Overwegende dat de vordering tot de betaling strekt van 15.795 fr. als prijs van werken en leveringen betreffende het onderhoud en de herstelling van de auto van verweerder in de maand juli 1955;

Overwegende dat verweerder de betaling van de litigieuze herstellingen weigert omdat zij, naar zijn bewering, defecten zouden vertonen;

Overwegende dat dit verweermiddel laattijdig voorkomt en als dusdanig niet belet dat de werken aanvaard werden;

Overwegende dat de laattijdigheid van de critieken van verweerder spruit uit het feit dat, waar verweerder op einde juli 1955 terug in het bezit kwam van de herstellende wagen, hij slechts op 14 oktober 1955 blijkt

te hebben gewag gemaakt van enig gebrek, zonder het trouwens te preciseren;

dat het bestaan van elke vroegere reclamatie door eiser wordt ontkend en door verweerder niet bewezen is;

Overwegende dat verweerder slechts op 13 december 1955 de punten blijkt te hebben gepreciseerd waarop de werken volgens hem defect zouden uitgevoerd geweest zijn;

dat die punten waren : niet werken en lekken van de waterpomp, kapotgaan van de joint van de oliepompe, niet overeenstemmen van het nummer van de vervangen motor met het nummer van de chassis;

Overwegende dat dit laatste punt een zichtbaar feit is dat door verweerder onmiddellijk kon nagegaan worden op het ogenblik dat hij terug van de wagen bezit nam, op einde juli 1955;

dat verweerder aldus het feit aanvaardde;

dat gezegde grief trouwens in elk geval niet gegrond voorkomt, waar een ruilmotor op een oude chassis gebracht, normaal een ander nummer draagt;

Overwegende dat verweerder niet bepaalt wanneer de twee andere feiten waarover hij klaagt, zich zouden hebben voorgedaan;

dat zij, volgens het standpunt door verweerder aangenomen, zich alleszins vóór 14 oktober 1955 hebben moeten voordoen, vermits zij door hem op 13 december 1955 aangegeven werden als reeds bestaande « in het kader » van de vroegere niet gepreciseerde klachten;

Overwegende dat in zake herstellingswerken aan een auto, zichtbare gebreken die gedurende minstens twee maanden geen aanleiding hebben gegeven tot preciese klachten, bezwaarlijk als niet aanvaard kunnen beschouwd worden;

Overwegende dat wanneer verweerder vaststelde dat eiser de na twee maanden voorgebrachte reclamaties niet aannam, hij het initiatief diende te nemen tot het aanstellen van een gerechtelijk deskundige;

dat in stede van aldus te handelen, verweerder zelfs geen advies van een eenzijdig aangestelde deskundige voorbrengt waaruit de waarschijnlijkheid van zijn standpunt zou blijken;

dat het integendeel bewezen is, dat de deskundige tot dewelke hij zich eenzijdig heeft gewend, zijn klachten niet gegrond heeft bevonden;

Overwegende dat verweerder bovendien zijn wagen verder gebruikt heeft en zelfs door derden aan zijn wagen heeft laten werken, zodat er geen waarborgen meer bestaan dat de defecten welke thans zouden vastgesteld worden, eerder zouden voorkomen van de werken van eiser dan van de sleet of van de werken van derden;

Overwegende dat het aldus blijkt dat de reclamaties van verweerder laattijdig voorkomen;

Overwegende dat verweerder, die op 14 Oktober 1955 eveneens verklaard had niet akkoord te zijn met de gefactureerde prijs, ook wat dit betreft volkomen in gebreke gebleven is zijn klacht op een enkel punt te bepalen;

dat hij trouwens hierover naderhand niet meer teruggekomen is, noch in zijn briefwisseling, noch in zijn besluiten;

Overwegende dat de vordering aldus gegrond blijkt wat betreft de betaling van de 15.795 fr. herstellingskosten;

Overwegende dat eiser bovendien 500 fr. vraagt als vergoeding omdat de wanbetaling van de schuld eiser verplicht heeft tot de buitengerechtelijke kosten en zorgen, om tegen verweerder een vonnis te bekomen;

Overwegende dat alhoewel de argumenten door ver-

weerder voorgebracht niet steekhoudend waren, het nochtans in de omstandigheden van de zaak niet ten genoegte van recht blijkt dat zijn verdediging hem van meet af aan moest voorkomen als totaal ontbloot van ernst of loyauteit ;

POLITIËRECHTER TE BOOM

25 januari 1957.

Rechter : M. Monballiu.

Gemeente. — Geen bevoegdheid van de gemeenteraad tot het uitvaardigen van een verordening ter bescherming van reisdieven.

Een gemeentelijk politiereglement op het installeren van antennes voor televisie-ontvangsttoestellen met het oog op de bescherming der reisdieven is in strijd met de artikelen 31 en 108 der Grondwet, artikel 78 der gemeentewet en artikel 4 der wet van 14 mei 1930 op de radiotelegrafie, radiotelefonie en andere radioverbindingen en mag bijgevolg door de rechtbank overeenkomstig artikel 107 der Grondwet niet worden toegepast.

De politionele bevoegdheid van de gemeenteraad is niet algemeen en onbeperkt; zij is beperkt krachtens artikel 78 der gemeentewet tot de gemeentepolitie.

De gemeenteraad heeft dan ook, overeenkomstig de artikelen 31 en 108 der Grondwet, geen andere politionele bevoegdheid dan die voorzien bij het decreet van 16-24 augustus 1790 en/of bij latere wetten.

Noch de wet van 24 juli 1923 op de bescherming der reisdieven, noch de wet van 22 maart 1929 op de dierenbescherming verlenen aan de gemeenteraad enige politionele bevoegdheid. De wet van 14 mei 1930 op de radiotelegrafie, de radiotelefonie en andere radioverbindingen verleent terzake alleen politionele bevoegdheid aan de Koning.

O.M. t/ Lauwers.

Overwegende dat betichte vervolgd wordt, om, houder zijnde van een televisieantenne, verzuimd te hebben op de tuinen, dienende tot het vasthechten der antenne, stoppen aan te brengen, geplaatst op maximum 50 cm. afstand van elkaar, zoals voorgeschreven door artikel 1 van het Politiereglement der Gemeente Niel, de dato 21 juni 1956 op het installeren van antennes voor televisieontvangsttoestellen;

Overwegende dat dit Politiereglement genomen werd « op verzoek ingediend door de duivenliefhebbersmaatschappijen der gemeente en door de Koninklijke Belgische Duivenliefhebbersbond » en als volgt gemotiveerd is :

« Overwegende dat het plaatsen van antennes voor televisieontvangsttoestellen bestendig toeneemt;

» Overwegende dat bij het plaatsen van dergelijke antennes meestal verschillende tuinen worden aangebracht om de antennes in verticale stand te houden;

» Overwegende dat bedoelde tuinen van aard zijn de vlucht der duiven te hinderen en deze zelfs kwetsuren kunnen toebrengen, die de dood voor gevolg hebben;

» Overwegende dat derhalve het gevaar niet denkbeeldig is dat hierdoor geburentwisten zouden ontstaan, welke de openbare rust zouden verstoren;

» Overwegende dat het noodzakelijk lijkt wanorde » lijkheden te voorkomen;

» Gelet op het decreet van 14 december 1789 en de » wet van 12/14 augustus 1790;

» Gelet op de artikelen 75 en 78 van de Gemeente » wet; »

Overwegende dat betichte de gegrondheid van de door de Gemeenteraad van Niel genomen maatregel betwist;

Overwegende dat de Rechtbank op deze beschouwingen niet kan ingaan, daar zij, krachtens het grondwettelijk principe der scheiding der machten, niet het recht heeft te oordelen over de gegrondheid of de opportuniteit van een door de administratieve overheid genomen maatregel;

Overwegende echter dat overeenkomstig artikel 107 der Grondwet de Hoven en Rechtbanken de algemene, provinciale en plaatselijke besluiten en verordeningen slechts toepassen zover zij met de wetten overeenkomen;

Overwegende dat door de Rechtbank derhalve wel dient onderzocht te worden of het door de Gemeenteraad van Niel in zitting van 21 juni 1956 genomen politiereglement met de wet overeenstemt;

Overwegende dat het gemeentebestuur, zoals dit werd ingericht door de Gemeentewet van 30 maart 1836, hoofdzakelijk twee wel onderscheiden bevoegdheden bezit : enerzijds het besturen der gemeente en anderzijds het uitoefenen der gemeentepolitie;

Overwegende dat overeenkomstig artikel 75 der gemeentewet de gemeenteraad al regelt wat van gemeentelijk belang is, en bovendien beraadslaagt over elk ander onderwerp, dat hem door de hogere overheid wordt voorgelegd;

En dat overeenkomstig artikel 78 der gemeentewet de gemeenteraad de verordeningen van gemeentepolitie maakt, zonder dat deze verordeningen ooit in strijd mogen zijn met de wetten of met de reglementen van algemeen of provinciaal bestuur;

Overwegende dat de politionele bevoegdheid van de gemeenteraad derhalve niet algemeen en onbeperkt is, doch, zoals artikel 78 der gemeentewet uitdrukkelijk bepaalt, zich beperkt tot de gemeentepolitie;

Overwegende dat de werkingsfeer en het toepassingsgebied der gemeentelijke politie als volgt omschreven en omlind werden door artikel 50 van het Decreet van 14 december 1789, artikel 3 van het Decreet van 16-24 augustus 1790 en artikel 46 van het Decreet van 19-22 juli 1791 :

« De zaken op politiegebied aan de zorg en het gezag » der municipale korpsen toevertrouwd zijn :

» 1) Alles wat het veilig en gemakkelijk verkeer op » de straten, kaden, openbare plaatsen en wegen be » treft, met inbegrip van het reinhouden, het verlichten, » het wegruimen van belemmeringen, het afbreken of » het herstellen van bouwvallige gebouwen, het ver » bod van uitstalling op vensters of andere delen der » gebouwen waardoor gevaar kan ontstaan, het verbod » iets naar buiten te werpen dat de voorbijgangers kan » kwetsen of benadelen, ofwel schadelijke uitdampingen » kan verwekken;

» 2) De zorg voor de openbare rust, door straf te » bepalen tegen vechtpartijen en twisten, samengaande » met samenscholingen op de straten, tegen rumoer in » plaatsen van openbare vergaderingen, tegen het » nachtelijk gerucht en de nachtelijke samenscholingen » die de rust van de burgers kunnen storen;

» 3) De handhaving der goede orde op de plaatsen » waar grote volksbijeenkomsten gehouden worden, » zoals jaarmarkten, markten, openbare vermakelijk » heden en plechtigheden, toneelvertoningen, spelen, » koffiehuisen, kerken en andere openbare plaatsen;

» 4) Het toezicht op de eerlijke verkoop van waren, » die met het gewicht of de maat verkocht worden, en » op de zuiverheid der eetwaren, die openbaar te koop » gesteld worden;

» 5) De zorg om door gepaste maatregelen te voor- » komen en door uitreiking van de nodige hulpmid- » delen te doen ophouden, de ongevallen en openbare » rampen, zoals brand, besmettelijke ziekten bij men- » sen of vee;

» 6) De zorg om te voorzien in of te verhelpen de » schadelijke gevolgen, die zouden kunnen ontstaan » door in vrijheid gelaten krankzinnigen of dolle lieden » en door het rondzwerven van kwaadaardige of wilde » dieren. »

Overwegende dat de gemeenteraad, overeenkomstig artikels 31 en 108 der grondwet, geen andere politio- nele bevoegdheid bezit dan deze welke valt binnen het kader van hoger gemelde decreten, of welke hem uitdrukkelijk door latere wetten werd opgedragen;

Dat de rechtsleer hieromtrent eensgezind is en het Hof van Verbreking bij herhaling in deze zin heeft beslist (Cfr. : M. Vauthier, Précis du Droit administra- tif de la Belgique, N° 82; A. Buttgenbach, Droit Ad- ministratif, II° deel, N° 451; A. Mast, Overzicht van het Administratief Recht, p. 108; Rép. prat. du Droit belge, V° Commune, n° 888; Hof van Verbreking, 7 maart 1853, Pas. 1853, 1, 310; Hof van Verbreking, 13 april 1863, Pas. 1863, 1, 242; Hof van Verbreking, 10 augustus 1863, Pas. 1863, 1, 307; Hof van Verbre- king, 21 december 1868, Pas. 1869, 1, 161);

Overwegende dat het politiereglement van Niel van 21 juni 1956 op het installeren van antennes voor televisieontvangsttoestellen, wat ook de motivering ervan hieromtrent moge beweren, uiteraard en in werkelijkheid niets te maken heeft met het handhaven der openbare orde en het voorkomen van wanordelijk- heden;

Dat in feite dit politiereglement als voorwerp heeft de wijze van plaatsen van televisieantennes met het oog op de bescherming van reisduiven;

Overwegende dat dit voorwerp echter niet valt bin- nen de grenzen van het toepassingsgebied der ge- meentepolitie, zoals dit werd bepaald door het decreet van 16/24 augustus 1790;

En dat geen latere wet terzake enige politio- nele bevoegdheid aan de gemeenteoverheid heeft opgedragen;

Dat immers noch de wet van 24 juli 1923 op de bescherming der reisduiven, noch de wet van 22 maart 1929 op de dierenbescherming aan het gemeentebestuur enige politio- nele bevoegdheid hebben opgedragen;

En dat integendeel artikel 4 der wet van 14 Mei 1930 op de radiotelegrafie, de radiotelefonie en andere radio- verbindingen beschikt dat de Koning de reglementen van beheer en van politie bepaalt betreffende radio- telegrafie, radiotelefonie en andere radioverbindingen;

Overwegende dat de televisie een radioverbinding zijnde, bij toepassing van deze laatste wetsbeschikking, alleen de Koning terzake politio- nele bevoegdheid bezit;

Overwegende dat het politiereglement van Niel, de dato 21 juni 1956, op het installeren van antennes voor televisieontvangsttoestellen derhalve in strijd is met artikel 31 en 108 der grondwet, artikel 78 der ge- meentewet en artikel 4 der wet van 14 mei 1930 op de radiotelegrafie, de radiotelefonie en andere radio- verbindingen;

Dat het bijgevolg, overeenkomstig artikel 107 der grondwet, door de Rechtbank niet kan toegepast worden;

Dat betichte bijgevolg dient vrijgesproken en buiten zake gesteld, zonder kosten;

Gezien de bepalingen van artikels 28, 30 en 40 Wet-

boek van Strafrecht; artikels 11, 16, 21, 31 tot 37, 41 wet van 15 juni 1935;

Om deze redenen :

Bij toepassing van artikel 159 Wetboek van Rechts- vordering in Strafzaken :

De Rechtbank spreekt betichte vrij zonder kosten.

NOOT : Tegen dit vonnis werd door het O.M. geen hoger beroep ingesteld.

BOEKBESPREKING

Mr. T. J. Dorhout - Mees : Kort begrip van het Nederlands Handelsrecht - Haarlem, 1956, De Erven Bohn N.V. - Antwerpen Standaardboekhan- del N.V., 2° druk - 865 blz. 8° - 600 frs.

Prof. Mr. T. J. Dorhout - Mees, hoogleraar aan de Rijksuniversiteit te Utrecht, is in Vlaanderen geen onbekende. Van zijn hand is inderdaad in de Vlaamse Rechtskundige Bibliotheek een verdienstelijke studie verschenen onder de titel « Het Verzekeringsrecht in Nederland en België ».

De titel van het hier besproken werk, waarvan de eerste druk pas in 1952 verscheen, is wel enigszins misleidend. « Kort Begrip » is inderdaad een al te bescheiden betiteling voor dit lijvig boek dat vooral bestemd is voor het gebruik bij de studie van het handelsrecht aan de Nederlandse universiteiten. Deze paedagogische bedoeling verklaart de klare, systema- tische behandeling van de stof.

Geen onderdeel van het handelsrecht blijft onbe- sproken. Na een inleiding over de geschiedenis en de bronnen van het handelsrecht, worden achtereenvol- gens behandeld : de onderneming, de industriële eigen- dom, de vennootschappen, de beurzen, markten en tussenpersonen, de waardpapieren, de verzekering, het transport, het zeerecht, de binnenvaart, de handels- koop, het recht van reclame en het faillissement.

De van jaar tot jaar toenemende economische ver- strengeling van Nederland en België die naar het zich laat aanzien, dit jaar haar bekroning zal vinden in de totstandkoming van de economische unie, doet bij ons een stijgende behoefte ontstaan aan kennis van het Nederlandse handelsrecht. Het boek van Prof. Dorhout - Mees zal daarom de Belgische juristen grote diensten kunnen bewijzen. Bij wijze van steekproef hebben wij een paar punten nageslagen waarop het Nederlands handelsrecht van het Belgische afwijkt.

Vooreerst hebben wij nagegaan welke bijzondere gevolgen verbonden zijn aan de uitoefening van een bedrijf en van een beroep nadat op 1 januari 1935 de tot dan toe bestaande tegenstelling tussen de rechts- handelingen en rechtsverhoudingen in en buiten de koophandel werd afgeschaft (cfr. R.W. 1956/1957 kol. 181). Deze gevolgen vormen ten opzichte van het gemene recht slechts een weinig belangrijke en overigens niet hinderlijke uitzondering.

Voor het voeren van een bedrijf behelzen deze ge- volgen : verplichte boekhouding, inschrijving in het handelsregister, mogelijkheid tot lijfswang in som- mige gevallen, overbodigheid van goedschrift voor bedrijfsschulden (cfr. ons art. 1326), vermoeden dat de door de ondernemer aangegane schuld een bedrijfs- schuld is (cfr. ons art. 2 H.W.B.).

De gevolgen van het uitoefenen van een beroep

hebben een nog geringere betekenis. Ze betreffen vooral de bekwaamheid van de gehuwde vrouw.

Van het onzalige onderscheid tussen daden van koophandel en andere rechtshandelingen blijkt men dus in Nederland wel degelijk verlost te zijn.

De industriële eigendom wordt zeer uitvoerig behandeld; niet minder dan 150 blz. worden hieraan gewijd; het is een traktaat op zichzelf. Op methodische wijze wordt duidelijk gemaakt van welke grondbegrippen men bij het opstellen van de terzake geldende wetgeving is uitgegaan.

De in Nederland in zake patentverlening geldende regeling staat diametraal tegenover deze die bij ons nog altijd besloten ligt in de wet van 1854. Terwijl deze laatste de oktrooiverlening slechts van het nalaven van bepaalde formaliteiten afhankelijk stelt en de administratie het recht ontzegt zich over de nieuwigheid van de uitvinding uit te spreken, kan naar Nederlands recht nooit een patent worden verleend indien de nieuwigheid uit de onderzoeksprocedure niet blijkt. Op deze wijze wordt een werkelijke bescherming van de industriële eigendom verkregen. Het is ons bekend dat men ook in België die kant uit wil; de uiteenzetting van Prof. Dorhout-Mees kan hun die zich met dit probleem bezig houden grote diensten bewijzen.

Onze laatste peiling betrof de koopovereenkomst. Terwijl in België de koopovereenkomst in principe eigendomsoverdragend is (Art. 1583 B.W.), is naar Nederlands recht daartoe levering nodig. Wel gaat het risico der te leveren zaak door de overeenkomst op de koper over, zoals dat bij ons het geval is (Art. 1138). Dit onderscheid heeft zijn belang o.m. indien het faillissement van koper wordt uitgesproken tussen het sluiten van de overeenkomst en het tijdstip van levering.

Al deze punten worden in het boek op bevattelijke en toch diepgaande wijze behandeld. In plaats van een opsomming van de rechtspraak na ieder onderdeel van de stof, worden veelal de belangrijkste vonnissen en arresten in de uiteenzetting zelf gekommentarieerd, hetgeen zeer verhelderend werkt.

Voor de Belgische jurist kan het boek ook nog op een ander gebied nuttig zijn nl. voor wat betreft de internationaal geldende rechtsregels. Vooral in zake het oktrooi- en merkenrecht en het zeerecht is aan dit aspect veel aandacht besteed. Wie b.v. met de Haagsche Conditie of met de York-Antwerp Rules te maken krijgt, zal er zijn voordeel mee kunnen doen het hier besproken boek te raadplegen.

De schrijver is met het vergelijkend recht goed vertrouwd; herhaaldelijk vergelijkt hij de in het Nederlandse recht geldende regeling met deze van het Belgische en het Franse recht.

Ten slotte moeten ons echter enige aanmerkingen uit de pen over dit overigens voortreffelijk werk. In zijn verwijzingen naar het Belgische recht begaat de auteur de fout zich steeds van de Franse benamingen te bedienen zodat de niet beter wetende lezer de indruk moet krijgen dat de rechtsbedeling in België in het Frans geschiedt. Zo spreekt hij bv. van tribunaux de commerce (blz. 2) en van Conseil d'Administration (blz. 235). Verder citeert hij enige malen het *Traité de Droit Commercial Belge* van Prof. L. Frédericq maar wij menen toch dat in een voor een Nederlands publiek bestemd werk een vermelding van het Nederlandstalig werk van deze auteur, nl. *Beginnelen van het Belgisch Handelsrecht*, op haar plaats zou geweest zijn.

Dr. Jur. H. M. Le Page.

BALIELEVEN

VADE-MECUM VAN HET VERBOND DER BELGISCHE ADVOCATEN

Zoals u reeds zult vernomen hebben, heeft het Verbond der Belgische Advocaten beslist over te gaan tot het uitgeven van een Vade-Mecum, waarvan het groot nut zo voor de Balie, als voor al de leden van de gerechtelijke familie: magistraten, pleitbezorgers, notarissen en deurwaarders onbetwistbaar is.

Het ontworpen Vade-Mecum zal alle praktische inlichtingen, die voor de advocaat in de dagelijkse uitoefening van zijn beroep zo nuttig zijn bevatten: telefoon en postcheckrekeningnummers van de griffies en van de Parketten van alle rechtsmachten in het Land, van alle advocaten, van alle pleitbezorgers, van alle notarissen en van alle deurwaarders, die hun ambt in België uitoefenen.

Over het algemeen zijn deze inlichtingen thans verspreid, en dan nog onvolledig, over de meest verscheidene openbare en private uitgaven, zodat het lastig is er de hand op te leggen.

Alzo stelt het Verbond ter beschikking van de advocaten een werkinstrument van het allergrootste belang, dat onschatbare diensten zal bewijzen. Het zal zijn plaats vinden in elk advocatencabinet en weldra onmisbaar blijken.

Om het raadplegen ervan in de beide taalgebieden van het land te vergemakkelijken, zal het volledig tweetalig zijn.

De ondervinding opgedaan bij de eerste uitgave, die thans ter perse is, zal aan de latere uitgaven ten goede komen.

Een vast Comité zal voor het bijhouden van het werk angstvallig zorgen.

Het Vade-Mecum van het Verbond zal in een praktisch formaat, gemakkelijk in het gebruik en in een moderne plastieke band worden uitgegeven. De prijs ervan is vastgesteld op 200 fr. per exemplaar.

Ten zeerste raden wij u aan van nu af op het werk, waarvan u het nut onmiddellijk zult ingezien hebben, in te schrijven door bijgaande kaart in te vullen en het bedrag van 200 fr. op het krediet der Postcheckrekening n° 423.75 van het Huis Larcier te Brussel te doen overschrijven.

NECROLOGIE

Mr LOUIS ELEBAERS

Wanneer wij de vorige week het pijnlijk nieuws vernamen van het overlijden van Mr Louis Elebaers was het vorig nummer van het Rechtskundig Weekblad reeds gedrukt en was het ons niet mogelijk tijdig een hulde te brengen aan zijn nagedachtenis, zodat tegenwoordig bericht slechts verschijnt nadat de betreunde overledene reeds maandag l.l. ter aarde werd besteld.

Mr Louis Elebaers was een van de meest geliefde figuren van de Antwerpse balie. Hij was al hartelijkheid en goedheid en hij bezat een zeer uitgebreide cultuur, zowel op juridisch als op algemeen gebied. Hij was aan de Antwerpse balie ingeschreven geworden in 1919, nadat hij op schitterende wijze als officier had deelgenomen aan de eerste wereldoorlog. Hij heeft aan de balie zeer hard gewerkt en leidde een zwaar cabinet, waarin vooral de betwistingen betreffende de verzeke-

ringen voorkwamen. Meerdere belangrijke verzekeringsmaatschappijen hadden hem tot vaste raadsman en hij verzorgde de hem toevertrouwde zaken met een onfeilbare nauwgezetheid. Als pleiter was hij een meester en in het sierlijkste Nederlands wist hij op bijzonder overtuigende wijze zijn processen te verdedigen.

Sedert enkele jaren was hij door ziekte getroffen geworden en een slepende hartkwaal vormde voor hem een voortdurende bedreiging. Hij onderging deze beproeving met moed en stoïcisme. Hij had zich reeds geruime tijd teruggetrokken uit het Gerechtshof, doch in zijn studie bestudeerde hij de dossiers zijner zaken en stelde hij de geschreven proceduurstukken op met een grenzeloze offervaardigheid voor de belangen van de cliënten die, niettegenstaande zijn ziekelijke toestand, hem een volledig vertrouwen bleven schenken.

Al verscheen hij in de laatste jaren niet meer op het Gerechtshof, was zijn geest er steeds aanwezig en werd er tussen de vele advocaten, die zijn vrienden waren, voortdurend met genegenheid en bezorgdheid over Mr Elebaers gesproken.

Een paar jaar geleden werd in zeer intieme vriendenkring te zijnen huize zijn 35-jarig jubileum aan de balie gevierd en het deed toen al de aanwezigen goed Mr Elebaers nog eens te ontmoeten zoals hij was in zijn goede jaren, hartelijk en vriendelijk, geestig en opgewekt, fijnzinnig en voornaam.

Zijn toestand leek toen zo bevredigend dat iedereen overtuigd was dat wij het geluk zouden gehad hebben Mr Elebaers nog lange jaren tussen onze vrienden te tellen. Het heeft helaas niet zo mogen zijn. De hartkwaal werd scherper en nijdiger en zij heeft de moedige strijder overwonnen...

Het is een groot verlies voor de Antwerpse balie; het is een harde slag voor de vele vrienden van Mr Elebaers. Ook het Rechtskundig Weekblad, waarvan hij lid van de beheerraad was en waarin hij verschillende belangrijke artikels publiceerde, zal intens de leegte voelen die open blijft door zijn verscheiden.

De redactie biedt aan Mevrouw Elebaers en haar familie de uitdrukking aan van haar diep medevoelen in hun smart.

De Redactie.

TIJDSCHRIFTEN

Rechtskundig Tijdschrift voor België, n^{rs} 1-2, 1957 :

R. Van Lennep : Rechterlijke Inrichting.

Tijdschrift voor Gemeenterecht, 1° afl. januari 1957 :

Boekbespreking : Handboek van burgerlijk recht door René Dekkers.

Tijdschrift voor Bestuurswetenschappen en Publiek Recht, n° 6, november 1956 :

Prof. E. de Visschere : De oprichting van zelfstandige overheidslichamen door de uitvoerende macht. — A. J. I. M. Janssens : De grondwetsherziening 1956 in Nederland. — A. Vander Stichele : De ontvankelijkheid « ratione temporis » volgens de rechtspraak van de Raad van State. — V. Vanstraelen : Het plaatsen van ge-

denktokens op graven. — P. Berckx : Het nationaal Studiefonds.

Nederlands Juristenblad, afl. 6, 9 februari 1957 :

Prof. Dr J. H. A. Logemann : De nationaliteitsregeling voor de inwoners van Nederlands Nieuw Guinea. — Mr A. Bockwinkel : Opmerking n.a.v. « elektronische wetgeving ». — Mr G. J. van Brakel : Mr A. Joncker †. — Mr H. J. Marius Gelings : Wie niet tot curator moet worden benoemd. — Mr J. H. Cornelis : Expertisekosten en artikel 284K. — Mr H. P. Schaap : De sterke arm en het Volkenrecht.

Weekblad voor Privaatrecht, Notaris-amt en Registratie, n° 4478, 9 februari 1957 :

Mr C. H. Beekhuis : Enige problemen met betrekking tot de hypotheek op een onverdeeld aandeel (VI). — Mr L. Roeleveld : Nogmaals : enige vragen over de onderlinge waarborgmaatschappij. — Mr Th. C. Esselaar : De « overspelige kinderen » in het nieuwe B.W. — Mrs J. H. R. Sinnighe Damsté, H. J. Hellema en H. de Bie : Aftrekbaarheid van periodieke uitkeringen aan kerken. — Dr E. D. Hirsch Ballin : Le droit d'auteur en Belgique door Pierre Recht. — Prof. Mr G. de Grooth : Overzicht der Nederlandse Rechtspraak. Verbintenissenrecht (V).

Nederlands Tijdschrift voor Internationaal Recht, afl. 1, januari 1957 :

W. J. M. van Eysinga : De Groot en het Verre Oosten. — M. de Block : Zuidslavië en het Oostenrijks Staatsverdrag. — J. P. A. François : De plaats van het volkenrecht in het hoger onderwijs. — M. Paul de Visscher : Colloque sur l'enseignement du droit international. — C. P. Vos : De sociale aspecten van de Europese Kolen- en Staalgemeenschap als juridisch vraagstuk. — J. P. A. François : Le palais de la paix en 1956.

Journal des Tribunaux, n° 4138, 10 février 1957 :

J. Limpens : Le problème de la compétence répressive des futures juridictions du travail. — Jurisprudence.

Journal de Tribunaux d'Outre-Mer, n° 80, 15 février 1957 :

Jacques Vanderlinden : Aspects de l'organisation judiciaire des territoires de l'Est-Africain Britannique. — Jurisprudence.

Revue de Droit Familial, n° 4, 1956 :

René Sohet et Jacques T'Kint : Le nom.

Revueil Dalloz de Doctrine de Jurisprudence et de Législation, 5° cahier, 2 février 1957 :

Gilbert Tixier : Les effets de l'expiration du délai du recours pour excès de pouvoir.

Juris Classeur Périodique — Le semaine juridique, n° 6, 6 février 1957 :

G. H. Camerlynck : L'indemnité de clientèle du représentant de commerce.

Abonneert U op het Rechtskundig "Weekblad"